

Silvano Fausti

Nad evangeliem podle Lukáše

Porozumět Božímu slovu

Fausti, Silvano

[Comunità legge il Vangelo di Luca. Česky]

Nad evangeliem podle Lukáše : porozumět Božím slovu / Silvano Fausti ; přeložil Jaroslav Brož. --

První vydání, třetí dotisk. -- Praha : Paulínky, 2023. -- 847 stran. -- (Nad evangeliem)

Přeloženo z italštiny. -- Obsahuje bibliografii a bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7450-025-1 (vázáno)

* 27-247.7 * 27-277.2 * 2-474-256-277 * 27-277 * 27-277-583 * 27-232/-236 * 2-231 * (035)

– Bible. Lukáš

– biblická exegeze

– biblická interpretace

– biblické studium

– lectio divina

– biblické texty

– biblické citáty

– příručky

2-23/-27 - Bible. Biblistika [5]

© 1994 Centro Editoriale Dehoniano, Bologna -10ª ristampa novembre 2006
Czech edition arranged through the mediation of Eulama Literary Agency

© Nakladatelství PAULÍNKY, 2011
www.paulinky.cz

ISBN 978-80-7450-025-1

První vydání, třetí dotisk, 2023

PŘEDMLUVA KE 4. VYDÁNÍ

Tato kniha vznikla v jezuitské komunitě, která žije na jedné usedlosti na předměstí Milána (Villapizzone) a věnuje se službě Slova ve spolupráci s širším společenstvím rodin otevřených problémům lidí na okraji společnosti. Je plodem vykládání evangelia pro prosté lidi, kteří touží poznávat a milovat Pána.

Je to četba, která usiluje ve vztahu k textu o prostotu, která nebude předstíraná nebo umělá: je to láskyplné pročitání, kterému jde o poznání skrze pozornou a uctívou nenucenost.

Každé Pánovo slovo je tajemství. Je jako okno, z kterého on sám vyhlašuje, jak vášnivě tě miluje. A když už si myslíš, že jsi pochopil jeho smysl, poznal jsi zatím jen to okno. Chceš-li pochopit, co ti opravdu říká, musíš si kleknout a v klanění čekat. A každé jeho slovo je touha tě obdarovat.

Předpokládaným adresátem tohoto daru je čtenář. Ten je osobně zván, aby o něm uvažoval, toužil po něm, chtěl ho a prosil o něj, aby ho mohl dostat.

Zamýšlel jsem toto dílo, které nejprve vyšlo anonymně ve dvou svazcích, předložit nyní v novém vydání s přepracovanou zejména první částí a celé redakčně upravené a z praktických důvodů uspořádané v jednom svazku.

K původnímu uspořádání předchozího komentáře jsem přidal nezbytné poznámky k rozjímání o textu.

Proto je nyní každá kapitola rozdělena do čtyř částí.

Evangelní *text*, který nám sděluje, o čem máme uvažovat, je na začátku, mimo uvedené rozdělení. Není to hotový překlad, ale kalk z originálního textu.¹ I když se někdy jeví poněkud drsný, jeho výhodou je, že nám může dát ochutnat originál, i když si dáváme půst od řečtiny. Místy nechá problesknout epickou velkolepost, která je příznačná pro lidové vyprávění, ojediněle i poetickou působivost. Místo „čtení“ je lépe si ho „říkat“. Nevznikl vlastně jako psaný text, ale jako napsané vyprávění.

Následují čtyři části, které mají napomoci souhrnnému a analytickému pochopení každého úryvku a uvést jím živou modlitbu a následnou reflexi.

¹ V českém překladu přetiskujeme text evangelia, který je běžný v katolické liturgii a byl vydán samostatně: *Nový zákon*. Text užívaný v českých liturgických knihách přeložený z řečtiny se stálým zřetelem k Nové vulgátě (přeložil Václav Bogner se spolupracovníky), Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2003.

ÚVOD

1. *Poselství v kontextu* pojednává souhrnně o skutečnosti, kterou se zabývá text z hlediska bezprostředního a širšího kontextu, jak v rámci Lukášova díla, tak se stálým zřetelem na odvolávky a narážky na Starý zákon.
2. *Četba textu* postupuje analyticky verš po verši, někdy slovo po slovu. Důležité je stále sepětí s textem, který je jako skořápka obsahující mandli. Je to pomalé a plné čtení, asi jako v patristické době. Mělo by čtenáři pomoci pozvolně asimilovat Slovo a každý si ho pak může podle vlastní chuti rozšířit o svou úvahu a kontemplaci.
3. *Od textu k modlitbě* – sem máme dospět, aby v nás Slovo nezanechalo jen neplodné poznání, ale stalo se životem. Uprostřed mezi slovy a skutky je Duch, který působí i to, co je nemožné (Lk 1,37), a my ho bezpochyby obdržíme v modlitbě (Lk 11,9-13).

V úvodu uvádíme metodu, jak se modlit. Je doslova převzatá z knihy *Nad evangeliem podle Marka* (Praha 2007, s. 8-9). V tomto vydání ji lze nalézt také na str. 846-847. Nebudeme tyto pokyny opakovat pokaždé znovu, ale v každém úryvku je uvedeme zkráceně a výslovně zdůrazníme jen zvláštní prvky. Pokaždé je ale důležité ověřit si, zda jsme se jimi řídili. Tato metoda vede postupně ke spontánnosti, a tak usnadňuje cestu, i když se na začátku může zdát velmi obtížná.

4. *Texty k prohloubení* na konci každé kapitoly poslouží těm, kdo chtějí jít v daném tématu ještě hlouběji, a to jak studiem, tak v modlitbě.

Doufám, že toto vydání bude pomůckou každému, kdo touží vejít do hodovní síně. Moudrost zve všechny lidi. Klíč nedostane jen ten, kdo sám nevchází a druhým brání vejít (Lk 11,52).

Zcela zvláštní poděkování patří mému spolubratru P. Filippu Clericimu SJ, který se mnou připravoval a prováděl četbu evangelia zde přepsanou. Díky z celého srdce si zaslouží Franca Montagnová, Marga Ortuaniová, Gigi Tagliabue a Luca Crippa za jejich cennou spolupráci při psaní a opravách textu.

V Miláně, o svátku sv. Lukáše 18. 10. 1993

Tradice říká, že Lukáš byl *malířem a lékařem*. Ve skutečnosti je ikonopisec Ježíše, který je Boží slávou a spásou člověka.

Každý autor bydlí v některé části své knihy a z ní se na všechno dívá; je to jakýsi jeho podpis. Náš autor bydlí v touze, kterou vyvolávají tato Ježíšova slova: „Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte“ (10,23). Ta také zaznívá v bolu dvou učedníků, kteří jdou do Emauz, a zklamaně konstatují: „Jeho však neviděli“ (24,24).

Lukáš žije touhou poutníka; chce kontemplovat světlo té tváře, před kterou se člověk cítí doma, protože jen tam nachází sebe sama a jen tam zrcadlí toho, jehož je obrazem a podobou.

Slova „Blahoslavení ti, kdo slyší Boží slovo a zachovávají ho“ (11,28; srov. 8,21) ukazují cestu, na níž přichází tato touha k naplnění.

Lukášova identita je tedy dynamická. On je *homo viator*,² zcela upřený k cíli. Staví před sebe a před celou církev blaženost Marie, která počala Slovo věčného Boha a pomáhala mu růst (11,27). Je to blaženost té, která vírou v Slovo (1,45) dává na této zemi tělo Synu Nejvyššího, čímž on se stává jejím synem. Ale toto Slovo, které posloucháš, počneš, chráníš ho a rodiš, má moc dát se ti slyšet, počnout tě, působit v tobě růst a rodit v tobě nový život. A tak dochází k něčemu nepředstavitelnému, co přesahuje všechny touhy, že mezi Bohem a člověkem vzniká láska na stejné rovině, která působí mezi nimi jednotu. A to proto, že každý se stává tím slovem, které poslouchá.

Lukáš chce skrze naslouchání slovu proměnit věřícímu rysy jeho tváře v tvář toho, v kterého uvěřil. Je to tvář Ježíše, Božího slova, které zjevilo na své tváři tvář Otce a tvář naší, tvář synů a jeho bratří.

Dante označuje Lukáše „scriba mansuetudinis Christi“.³ Ano, jeho evangelium je evangelium milosrdenství. „Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec“ (6,36) – to je téma celého jeho díla, které zní a obměňuje se ve všech Ježíšových skutcích a slovech. On žije a zpívá o bláznivé lásce Boha, který se zamiloval do člověka, svého tvora. Tato láska, princip jeho života coby Otcova Syna, se stává pro všechny bratry pramenem nové existence, která přemáhá každé zlo.

² Člověk – poutník.

³ Písař Kristova milosrdenství.

Lukáš ke svému evangeliu připojuje *Skutky apoštolů*: rysům Ježíšovy synovské tváře odpovídají zvláštní rysy tváří jeho učedníků. Člověk se v poslušnosti Ježíši, Otcovu slovu, stává jako on, Otcův syn. Proto Skutky apoštolů, které vyprávějí o tom, co konali a říkali apoštolové, jsou dobrým interpretačním kritériem evangelia, které vypráví o tom, co dělal a učil Ježíš (Sk 1,1).

Lukášovo evangelium se představuje jako velká *katecheze*, která začíná od touhy vidět Pána a ukazuje cestu k jejímu završení skrze poslouchání jeho slova.

První část evangelia je tedy *katecheze o poslouchání* (1,1 – 9,50). Slovo je semeno. Když bylo skrze hlásání zaseto, vchází do sluchu, zakoření se v srdci, roste ustavičným „vzpomínáním“ a stává se chlebem a dává sílu k pouti do Jeruzaléma.

Druhá část je *katecheze o vidění* (9,51 – 24,43), která rýsuje tvář toho, který koná „svatou pout“ (Žl 84,6), a vrcholí v „*theorii*“ Spravedlivého, ukřižovaného kvůli jeho milosrdenství. To je křesťanská teorie; je to jediné místo, kde Nový zákon užívá toto slovo (23,48)! Tam kontemplujeme slávu: lásku Boha, solidárního s námi zločinci, která nás znovu uvádí do ztraceného ráje (23,40-43).

Ta touha slyšet a vidět, kterou má Lukáš – ano, slyšet, aby pak mohl vidět! – je pochopitelná, když uvážíme, že ani on, ani jeho čtenáři Pána nikdy neviděli. A přesto ho milují (1 Petr 1,8)! A tak třebaže si nečiní marné iluze o jeho blízkém příchodu, volají k němu: „*Marana tha*, Pane, přijď!“ (1 Kor 16,22); a v tom je smysl jejich života. Ideálně patří k naší generaci, která už není pod přímým vlivem generace první, ale také ví, že není ta poslední. Žijí v tomto cizím světě a teskní v něm po Pánu. Chápou, že aby ho mohli vidět, musí namáhavě přetvořit svou tvář tím, že setřou všechny rozdíly, kterými se liší od něho, Otcova Syna, jemuž se všichni jeho bratři odcizili. Jeho návrat se uskutečňuje na naší cestě, po které kráčíme jako učedníci, poslouchající a zvětšující jeho slovo. On se stále mezi nás vrací a připojuje se k nám stejným způsobem, jak od nás odešel (srov. Sk 1,11). Návrat Syna je nyní naše cesta, kterou jdeme jako bratři k Otci.

Otcovo království se „už“ uskutečnilo v Ježíšově příběhu a uskutečňuje se „dnes“ v nás, kdo posloucháme jeho slovo (4,21). Ono nás přibližuje k němu a činí nás současníky toho, který nám uprostřed naší bídy nabízí svou blízkost, která nás zachraňuje. Všem lidem otvírá toto království hlásání Slova, takže „včerejšek“ tohoto světa se stává vládou toho, který je, který byl a který bude navěky, Syna Otcovy lásky, kterou on daroval všem svým bratřím.

Lukáš je právem považován za evangelistu – *historika*. Citlivě dělí čas na minulost, přítomnost a budoucnost a dobře zná vzájemné vztahy mezi těmito obdobími. Ví, jak milovaná vzpomínka vplývá do zamýšleného plánu a stává se zde a nyní skutečností, která je schopna přetvářet svět. Klíčem k četbě celosvětových dějin jsou pro něj Ježíšovy události, „střed času“, vzpomínky, které je třeba předat všem, aby z nich mohli žít. V něm se naplňuje jak minulost založená na zaslíbeních Izraeli, tak budoucnost spásy, která je otevřena celému lidstvu. Toto naplnění se dnes uskutečňuje skrze víru. Ten, kdo popřeje jeho slovu sluchu, se k němu připojí na cestě

poslušnosti Otci. A tak se jeho dějiny odvíjejí současně s každou epochou a stávají se dějinami každého věřícího, který je prožívá ve své době.

Lukáš je dějepisec *spásy*. Ve zkaženém světě, který se zjevně stále rychleji řítí do propasti, překládá milosrdenství Boha, který je ve svém Synu solidární s každým ze svých dětí. Aby se nikdo z nich neztratil, on sám se zmařil, aby se mohl setkat se všemi a dovést je do Otcova domu. A nyní Otec zve všechny na oslavu návratu ztraceného syna, a to i ty, kteří si nepřipouštějí, že se kdy ztratili!

Lukáš se dále velmi pozorně zabývá těmi problémy, které zaměstnávají také nás: co to znamená, že nás Kristus spasil, a jakou spásu nám to přinesl, když stále ještě vidíme mezi námi a okolo nás tolik zla? Proč se zdá, že dějiny běží tak jako předtím? Proč je tu ještě zlo a proč se zdá, že vládne nad světem? Jaký je smysl přítomné doby a věci – krásných a dobrých, ošklivých a zlých – vzhledem ke konečné budoucnosti člověka? Jaká je tato budoucnost, smysl dějin: je to skončení všeho, nebo završení?

Lukáš tyto problémy, které se týkají minulosti a budoucnosti, spojuje s jejich dopadem na přítomnost: křesťan je povolán k odpovědnosti za to, aby žil „dnes“, v tomto nemocném světě, tu spásu, která nám už byla darována a která je „pro všechny“ (2,10n).

Proto je vpravdě *katolický*, tedy všeobecný. Bůh je Otec všech a nemá žádné děti navíc, které by mohl zavrhnout nebo kterými by mohl plýtvat. Kdo zná Otcovo srdce, nemůže nemilovat každého člověka jako bratra, protože každý bratrem skutečně je. Kdo vylučuje jen jediného, ignoruje Otce a jeho lásku. Pro Lukáše je Ježíš ten, kdo uskutečňuje sabatický rok (srov. 4,18n). A církve po něm bude konat totéž (srov. Sk 2,42-58; 4,32-35). Sabatický rok, který je nezbytnou podmínkou pro to, aby se dalo bydlet v zemi, znamená, že se Boží otcovství žije konkrétně v lidském bratrství (Lv 25). Ježíš v každém pokolení uskutečňuje čisté a silné období počátků, v kterém Otec dává darem dědictví, které slíbil všem svým dětem; nikdo z nich není vyloučen. Ty méně obdarované a poslední je třeba považovat za své bratry stejně jako ty první, jinak nejsme syny.

A Lukášovo evangelium je konečně také *misionářské*. Otec poslal Syna, který přišel, aby se setkal se všemi zbloudilými bratry. Kdo se jednou vrátí ke svému synovství, je tím současně poslán k druhým lidem. To není proselytismus za účelem posilování moci a prestiže společenství! Kdo zná srdce Otce, který ztratil Syna kvůli svému ztracenému synu, ten se sám zmaří pro své ztracené bratry. Spása znamená takto se zmařit v evangelním smyslu (9,24)! Vztah církve a světa není vzájemná odloučenost kvůli jinakosti, ale vyznačuje se misí v bratrské solidaritě. Spása neznamená vzdálit se ze světa, ale vstoupit do něj s krajní sympatií a nést jeho zlo, až mě úplně zničí. A tak nad ním zvítězím, protože zlo je sobectví, které odděluje bratry od Otce a jedny od druhých. Svět je už celý spasen Otcovou láskou k jeho Synu, který se ztratil a byl nalezen. Ale je zachráněn jen tehdy, když tuto lásku pozná a může na ni svobodně odpovídat. Chudás, který zdědí deset tisíc miliard, zemře stejně hladu, pokud o tom neví a peníze nepoužije.

Samaritána, který byl uzdraven z malomocenství a vrací se poděkovat, se Ježíš zeptá: „Nebylo jich očistěno deset? Kde je těch devět?“ (17,17). Deset je číslo komunity Božích dětí, která zahrnuje všechny bratry, všechny, které Otec miluje. Po bližním se vyžaduje počet za vzdáleného bratra. Ten, kdo neodpoví, zabíjí se svým bratrstvím i otcovství Boží. Je jako Kain, který říká: „Copak jsem já strážcem svého bratra?“ (srov. Gn 4,9).

Misionářský ráz je u Lukáše vyjádřen v „cestě do Jeruzaléma“, která se ve Skutcích apoštolů stává cestou z Jeruzaléma až do končin země. Ta první je teologická cesta Ježíše, který se vypravil naproti všem lidem, aby je znovu přivedl do Otcova domu. Ta druhá je cesta apoštolů, která končí s Pavlem, učitelem *agapé* – lásky, přijímající všechny lidi (Sk 28,30n) do domu, který Ježíš otevřel i v těch nejvzdálenějších místech.

Poslání Ježíšovo i učedníkově je poslání *samaritána* (10,29-37). Ten je vyloučen od ostatních, protože se obtěžkal vším vyloučením. Jeho cesta nutně vede skrze chudobu, ponížení a pokoru Syna člověka, který se vydává lidem do rukou. Tak přemáhá sobectví, které rozděluje bratry a které se projevuje ve vlastnění, moci a ve vědomí, že člověk něco znamená. Ale jen tak se zjevila moudrost Otce, který je láska. Proto každá misie církve se děje v chudobě, ponížení a pokoře (srov. 9,1nn; 10,1nn), jako misie jejího ukřižovaného Pána. Učedníci se tvrdošjně brání pochopit to (9,44n). A tak to ustavičně opakuje i vzkříšený Pán (24,22). V této otázce bude nutné nejen otvírat a vysvětlovat učedníkům Písmo, ale také přizpůsobovat a otvírat Písmu jejich chápavost (24,45).

Lukáš velice zdůrazňuje *modlitbu*. Ona je Ježíšovým darem, který přivádí v našem srdci a ve světě k rozkvětu a růstu Boží otcovství, Synovu radost a bratrský pokoj. Ona působí, že v nás přebývá Duch Svátý, láska Syna a Otce, jejich dýchání, a otvírá nás plodnému naslouchání Slova a nutí nás k jeho hlásání (Sk 1,8).

Lukáš – jak nás zpravuje v 1,1 – má *prameny*, které užívá pečlivě a s umem. Vedle Marka a dalších zdrojů, které má společné s Matoušem, zná a užívá ještě svých vlastních.

Jeho *styl* prozrazuje citlivou a vzdělanou osobnost, značně vytríbenou a vědomě používající výrazových prostředků, které má k dispozici. Z novozákonních autorů nejvíc používá narážek na Starý zákon; ale koná to lehkým a neostrým způsobem, místy jen emotivními náznaky. Skoro každý verš, byť jen náznakem jediného slova, má moc rozeznít jemným a harmonickým způsobem ta témata, která jsou velmi drahá Izraeli a která jsou schopně rozechvat také srdce každého člověka. Lukáš tak nenuceně vytváří dílo, které je skutečně velice jemným prostředkem komunikace a inkulturace v tom smyslu, že uvádí Izraele mezi pohany a pohany do společenství Izraele.

Lukáš se obrací na čtenáře z pohanství, který už uvěřil a který chce stále hlouběji poznávat milovanou tvář svého Pána a Spasitele Ježíše. A na konec nechává radostné překvapení, že ho objeví jako tvář, která je současně tváří jeho, protože skrze naslouchání se proměnila v Ježíšův obraz.

METODA, JAK SE MODLIT NAD TEXTEM

Vstupuji do modlitby

Nacházím pokoj

- na okamžik se ztiším
- pomalu dýchám
- uvědomuji si, že se setkám s Pánem
- prosím o odpuštění toho, co jsem spáchal zlého
- odpouštím ze srdce těm, kdo mi ublížili

Vstupuji do Boží přítomnosti

- konám znamení kříže
- po dobu modlitby *Otče náš* pozoruji, jak se na mě dívá Bůh
- začínám modlitbu na kolenou nebo v jiném postoji, který mi lépe prospívá
- v Ježíšově jménu prosím Otce o Ducha Svátého, aby moje touhy a má vůle můj rozum a má paměť byla zaměřena jen k jeho chvále a službě

Soustředím se

Představuji si místo, kde se odehrává scéna, o které mám rozjímát

Prosím Pána o to, co chci

To je dar, který mi má přinést příslušný evangelní úryvek: odpovídá tomu, co Ježíš v tom úryvku dělá nebo říká

Rozjímám a nazírám scénu

Zvolna, bod po bodu, čtu text s vědomím, že za každým slovem je tu Pán, který ke mně promlouvá, a užívá k tomu

- mé paměti, abych si vzpomínal
- mého rozumu, abych věci chápal a aplikoval je na svůj život
- mé vůle, abych toužil, prosil, děkoval, miloval a klaněl se

Nemusím spěchat: nemusím dělat všechno
důležité je cítit a zakoušet vnitřně
zastavím se tam, kde nacházím plody, inspiraci, pokoj a útěchu
když skončím s uvažováním, budu mít větší úctu,
když začnu s Pánem mluvit přímo

Uzavírám

rozhovor s Pánem tak, jako mluví přítel s přítelem o tom, o čem jsem rozjímal
Uzavírám modlitbou *Otče náš*
Pomalou odcházejím od modlitby

Když jsem modlitbu skončil, uvažuji krátce o tom, co se v ní dělo, podle těchto otázek:

- dařilo se mi držet se metody?
- měl jsem nějaké potíže? proč?
- jaké plody jsem získal nebo jaká duchovní hnutí jsem měl?

1. ABY SES MOHL PŘESVĚDČIT O SPOLEHLIVOSTI TÉ NAUKY, V KTERÉ JSI BYL VYUČEN (1,1-4)

- 1 Už mnoho (lidí) se pokusilo sepsat vypravování o událostech, které se dovršily mezi námi,
- 2 jak nám je odevzdali ti, kdo byli od počátku očitými svědky a služebníky slova.
- 3 A tak, když jsem všechno od začátku důkladně prozkoumal, rozhodl jsem se i já, že to pro tebe, vážený Teofile, uspořádaně vypíšu,
- 4 aby ses tak mohl přesvědčit o spolehlivosti té nauky, v které jsi byl vyučen.

1. Poselství v kontextu

Lukášovo evangelium se obrací na křesťany třetí generace, kteří pocházejí z pohanství. Od Krista mají určitý odstup časový i místní, protože ho neviděli, když sám přišel, ani už neznali jeho očitě svědky. A kromě toho se zdá, že jeho druhý příchod je více vzdálený, než by si touha po něm a netrpělivost přály věřit. Proto je třeba dát naléhavě odpovědi na dvě otázky: Jak přistupovat k minulosti, která se stále víc vzdaluje, a jak přistupovat k budoucnosti, která se stále oddaluje? Jinak řečeno: Jaký význam má jeho příchod na tuto zemi a jaký smysl má jeho druhý příchod? Čím je „dnes“ významná vzpomínka na všechny ty události vzhledem k zítřejší spáse? Co má společného Ježíš s mým konkrétním životem, který se poměřuje podle každodenních problémů v situaci zla, v které Ježíš už není přítomný, a ještě se do ní nevrátil? Neztrácí se jeho příchod a druhý příchod na tom stále méně určitěm horizontu? Jaký je vztah mezi jeho slavnou minulostí, naší temnou přítomností a naší budoucí spásou? Jakým způsobem je jeho první a druhý příchod s to určovat ještě dnes náš křesťanský život?

Lukáš si klade výslovně otázku o lidských dějinách: jak „dnes“ uchopit identitu minulosti a její význam pro budoucnost vzhledem k této přítomnosti.

Lukáš si uvědomuje, že člověk je „dějinný živočich“. Svou přirozeností je „excentrický“, se svým středem mimo sebe a zavěšený mezi „již“ a „ještě ne“. Je vymezený svými hranicemi a zároveň je překračuje, je chtivý seberealizace a běží za vlastní identitou, zkoumá sebe sama kolem svého středu, zpředu i zezadu. Jako jediný živočich, který ví, že zemře, se cítí ponechán v samotě, která ho odlišuje od ostatních a tísní ho, bere mu dech a zabíjí. Nemůže žít bez minulosti a budoucnosti. Snaží se

uniknout nicotě prostřednictvím vztahu a konfrontace se vším, co tu existuje podél dvou souřadnic: času a prostoru. Ta první mu umožňuje zakotvit v přítomném světě, v osobách, událostech a prostředí. Ta druhá ho uvádí do moudrého dialogu s minulostí, která se stává jeho pamětí, a podněcuje ho k odpovědnosti za budoucnost, která nabývá podoby plánu. Člověk bez dějin připomíná zapomnětlivce, který neví, kdo je, bod vržený do prázdnoty, neschopný poznat sebe a být poznáván druhými.

Minulost je zprostředkována slovem/vzpomínkou, která se ukládá do jeho paměti. Ta mu dodává důstojnost a možnost existovat, komunikovat a tvořit budoucnost. Dějiny lze číst jako ustavičnou snahu člověka o rozbití jeho konstitutivních omezení.

Je to dobrodružství člověka, který při hledání sebe sama hledá stále někoho druhého, a současně je to hledání Jiného. Jde o krásné, ale frustrující dobrodružství, protože si uvědomujeme, že jedinou jistotou, která je motorem tohoto bádání, je právě omezenost. Tato objektivní danost se přetváří v úzkost, protože je pro člověka nepřijatelná a je třeba ji překonávat, ale s jistým vědomím, že budeme narážet na omezení stále větší, až dospějeme k tomu poslednímu, které pohltí všechno.

Jsou tedy dějiny jen namáhavé a vynucené šplhání do svahu s vědomím, že vždycy na konci výstupu se znovu sesunu dolů? Je člověk ve své radikální nedostatečnosti sobě samému, nemožné touze po Jiném – příliš veliký, než aby si stačil sám (Pascal) – ve své podstatě nešťastný? Je tedy krutě vržený do tak intenzivního hledání sebe, až ho strhne jako vír na dno studny, aby tam našel svůj vlastní obraz? Jsou snad dějiny člověka jen ustavičným blouděním, jako když někdo beznadějně naslepo nahmatává zeď mohutné okrouhlé věže a nemá jinou radost, než že se jí občas rukou přichytne, ale žádnou jinou naději, než že doufá zbytečně nebo že čeká na smrt? A výpary z mrtvol mezitím všem skýtají nesnesitelný zápach! Had se zakousl do svého ocasu, čas požívá to, co sám rodí, všechno je zavřené do pekelného víru, v kterém je nesnesitelně kvůli neuskutečnitelné touze prolomit se z něj ven. A z této neuskutečnitelné touhy se stává strach a ze strachu závrat a snaha vyvolat příchod toho, čeho se člověk bojí.

Smrt je ve skutečnosti jedinou věcí, kterou člověk realisticky může čekat. Ale proti čekání na ni se staví Boží zaslíbení, které je s ní neslučitelné. Je to zaslíbení „dobrého“ světa, otevřeného pro nás v nebi, světa, který je úplně jiný a o kterém nedokážeme ani uvažovat, ani se v něj neodvažujeme doufat. Bůh se přidal k člověku a slibuje mu především „spásu“. Aby ji bylo možno pochopit jako něco kladného, byla nezbytná dlouhá výchova prostřednictvím nečekanych záchránění a vytěšňováním jiných přání.

Cílem této Boží pedagogiky je dovést nás k důvěře, abychom od Boha přijali spásu, kterou jsme si pro zatmění mysli onou starodávnou lží nedokázali ani představit.

Dějiny Izraele si Bůh obdělal kousek naší země, zasel do ní své slovo a staral se o ně. A ono pomalu rostlo a vyrostl z něj veliký strom se zralým ovocem: „strom života, který nese plody dvanáctkrát, měsíc co měsíc dává plody a listí z tohoto stromu slouží národům jako lék“ (Zj 22,2).

Namáhavá Boží práce teď dospěla do svého cíle: v přesně určeném bodě a čase Bůh sám prolomil trhlinu ve zdi našich dějin. A když padl poslední kámen, který v ní zaclánil, otevřela se cesta k úniku ze záhuby.

Ale nikdo si toho nevšiml. V okamžiku, kdy se to stalo, dokonce ani ti nejbližší! Boží dílo, maličké a soustředěné do jednoho bodu – jako každá skutečnost – zůstalo udušeno rámusem celých velikých dějin. Lukáš chce vzít každého člověka za ruku a dovést ho k této průrvě: místo, ve kterém byla probourána zeď, je Ježíšův příběh. Člověk se všemi svými ranami a zklamáními, s veškerou svou beznadějí a úzkostí vychází „touto“ branou ze žaláře smrti a vstupuje do světla života.

Lukášovo evangelium je „dějinné“: zabývá se historií konkrétního člověka a otvírá ji spásu, která byla nejdřív slíbena a nyní se v Ježíši uskutečnila. Ježíš je střed času, věčné Boží dnes pro tento svět. Skrze něj „dnes přišla do tohoto domu spása“ (19,9).

V prologu Lukáš předkládá své pověřovací listiny, kterými se prokazuje jako „historik spásy“. Mluví „o událostech, které se dovršily mezi námi“, jak nám je předali „očití svědkové“, kteří se stali „služebníky slova“.

Uspořádané vyprávění, které už předtím sepsali mnozí jiní, nyní Lukáš s pečlivostí zpracovává tak, aby se čtenář Teofil mohl přesvědčit o spolehlivosti nauky, kterou přijal.

2. Četba textu

v. 1 *o událostech, které se dovršily mezi námi.* To je Ježíšův příběh. Křesťanská víra se nezakládá na snech, plánech, životních ideálech nebo tajné moudrosti – na všech obdobných věcech, které si člověk sám vytváří pro svou spásu. Bůh není němý; začal s člověkem komunikovat. Jeho mlčení skončilo, když vyslovil své zaslíbení. A to se nyní v Ježíši naplnilo, stalo se tělem. Komunikace ve společenství s ním dosáhla cíle.

Lukáš vypráví události z Ježíšova života jako naplnění tohoto zaslíbení mezi „námi“. Toto „my“ má církevní ráz, je otevřeno všem lidem na všech místech a ve všech dobách. „Události“, o kterých se tu mluví, se odehrály v zcela konkrétním období dějin a představují nám přesně vymezené dění od otevření nebe při Ježíšově křtu do jeho zavření při nanebevstoupení. Tento kousek času je okno, které Bůh otevřel lidstvu a ve kterém se ukázal pro jeho spásu, je to jeho věčné „dnes“, ke kterému všechny volá. Odtud k nám mluví a sděluje se, tudy vycházíme z otroctví smrti do společenství života s ním. To je střed časů, ke kterému je všechna minulost branou ve znamení zaslíbení. Je to „nová paměť“, ve které má všechna budoucnost svůj životní pramen.

Tyto „události“ se vymykají našemu očekávání jako tropické slunce přesahuje všechna očekávání tučňáků v polárních oblastech. Člověk je schopen očekávat jen to, co už sám zná od ostatních a co aplikuje na sebe: nesmyslnost života, strach,

nespravedlnost a prázdnotu, nad kterou trůní smrt. Tyto „události“ jsou pochopitelné jen ve světle Starého zákona na základě Božího zaslíbení a zkušenosti s jeho věrností.

v. 2 *jak nám je odevzdali ti, kdo byli od počátku očitými svědky a služebníky slova.* „O tom, co bylo od počátku, co jsme slyšeli, vlastníma očima viděli, bedlivě pozorovali a čeho jsme se svými rukama dotýkali, o Slovu života svědčíme a zvěstujeme vám. Život se zjevil, a my jsme ho viděli, Život věčný, který byl u Otce a zjevil se nám. Co jsme tedy viděli a slyšeli, zvěstujeme i vám, abyste i vy měli s námi společenství. Naše společenství je totiž s Otcem a jeho Synem Ježíšem Kristem. Toto píšeme, aby naše radost byla úplná“ (1 Jan 1,1-4). Tak píše Jan. První učedníci jsou „očití svědkové“, kteří na vlastní oči viděli Slovo života. Jejich zkušenost je jedinečná a neopakovatelná. Ale tato blaženost prvních učedníků (srov. 10,23n) je skrze ně určena pro všechny. Roky strávené s Ježíšem tvořily ono období dějin, kdy byla zbořena zeď a do domu člověka se prolomila Boží spása. Skrze jejich svědectví jsme také my přiváděni na místo, odkud přichází světlo. Učedníci si jsou vědomi svého jedinečného poslání, které mají pro celé lidstvo; přijali dar, který uspokojuje touhu všech lidí. Nemohou žít v pokoji, dokud ho nepředají. Nemohou se radovat, pokud se my nebudeme radovat s nimi; světlo je neuspokojí, dokud neprozáhá také náš smutek. Když poznali Otcovu touhu, stali se „služebníky slova“ pro své bratry, aby ta radost pronikla celé lidstvo a aby naše radost byla dokonalá. Je to přímo Synova láska, která je nutí (2 Kor 5,14), aby svou zkušenost spásy hlásali a „předávali“. To, co viděli, slyšeli a čeho se dotýkali, je definitivní Boží dílo, „naplnění“. Člověk už nemá, co by mohl očekávat víc, protože Bůh už pro něj nemůže víc vykonat: udělal to, co bylo nemožné – dal sebe sama!

Prostředkem předávání spásy je slovo, vyprávění, které učedníky uvnitř nutí, aby se o něj dělili. Slovo, které se před jejich zraky učinilo tělem a stalo se jejich životem, se nyní vrací na jejich rty jako slovo, které se chce stát tělem v tom, kdo ho poslouchá. A my jsme skrze jejich svědectví přiváděni k onomu Božímu „dnes“ a vidíme v něm Ježíšovu tvář. „Hospodine, ukaž mi svou tvář“ – to je velká lidská touha člověka, který je Božím zrcadlem, stvořeným k jeho obrazu a podobě. Ukaž mi svou tvář, abych v ní mohl najít sebe sama a byl spasen. My tuto tvář vidíme ve vyprávění očitých svědků. Jejich slovo vchází do mých uší a mého srdce, a tak se stává „připomínkou“ spásy: „přivádí k srdci“ mého života, do středu mé existence ono „dnes“, ve kterém žije Bůh. V poslušnosti této vzpomínce také já zrcadlím Boží tvář, kterou stále hledám; je to vlastně moje vlastní tvář, která byla připodobněna tváři Boží a proměnila se k její podobě! Když naslouchám těm prvotním událostem a věrně si je připomínám ve víře a v adorující kontemplaci, v poslušnosti a účinném rozlišování, nastává tu ono společenství a ona dokonalá životní radost: křesťan žije ze svého Pána a Pán žije v jeho svědectví. Dějinný úděl je svěřen odpovědné věrnosti věřícího člověka, který se stává svátostí pro spásu světa. To je opravdu obrovská a hrozná odpovědnost.

S vědomím této odpovědnosti chápeme, proč se „mnoho lidí pokusilo sepsat vypravování o těch událostech“ (v. 1) a proč také Lukáš, přesvědčený o důležitosti takového vypravování, poznal, že je inspirován k tomu, aby tento úkol provedl pečlivě a uspořádaně.

v. 3 *rozhodl jsem se i já, že to pro tebe, vážený Teofile, uspořádaně vypíšu.* Jenom uspořádané „postupné vyprávění“ může jasně ukázat rysy Ježíšova života. Lukáš je kontemplaný tak, že je popisuje krok za krokem, jak se postupně odvíjejí, v jejich propojení, vzájemných vztazích a všech odstínech a souvislostech, aby si čtenář mohl připomínat a v sobě reprodukovat onu Boží tvář, kterou nikdo nikdy neviděl a kterou nám jako první odhalil osobně Ježíš. Křesťan před evangeliem v modlitbě na kolenou věnuje pozornost každému slovu, aby mu neunikla ani sebemenší drobnost. Milovat znamená znát milovaného v jeho objektivnosti, až s puntičkářskou pečlivostí, bez přiměšování vlastní psychologizace, předpojatosti a ideologie, aby ho přijal takového, jaký skutečně je a jak se nám zjevuje. Jeho tvář se zapisuje a vrývá do mého srdce (srov. 2 Kor 3,3) a stává se mou trvalou vzpomínkou. Vzpomínkou vzrušující, naprosto novou, projektem nového života. Člověk jedná na základě toho, co nosí v paměti, silou toho, co mu leží na srdci. Věřícímu leží na srdci Slovo; má k němu stejný postoj jako ta, v které se Slovo stalo tělem: „uchovávala to všechno ve svém srdci“ (2,51). Jeho vzorem je Maria, která ať rozumí, nebo ne, přijímá Slovo, pečlivě ho ukládá do srdce a rozmnožuje poklad, z kterého později v příhodnou dobu bude vynášet světlo a život. Ale už nyní ho má a s úžasem, klaněním a radostí ho obdivuje.

Když ale komunita nebo jednotlivý křesťan opomíjí vyprávění očitých svědků, Boží tvář zůstává nutně nejasná a Boží zjevení se nahrazuje falešnými obrazy – modlami a ideologiemi, v kterých není spása! Rodí se formy křesťanství, které jsou s Kristem neslučitelné, protože nemají s pravdou o Ježíši vůbec nic společného (srov. Ef 4,20n).

Mimo toto vyprávění a vzpomínku neexistuje společenství s těmi, kdo viděli Krista, a tedy ani s tím, kterého oni viděli.

„Blahoslavení, kdo neviděli, a uvěřili“ (Jan 20,29). Skrze slyšení slova těch, kdo viděli, se také my můžeme svěřit Pánu a vejít do jeho společenství. V tomto vyprávění ho můžeme vidět a milovat. Pak také o nás platí ono veliké blahoslavenství: „Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte“ (10,23). Očití svědkové nám půjčují své oči.

Mezi „mnohé“, kteří sestavili vyprávění (v. 1), je třeba určitě zahrnout Marka, od kterého Lukáš kromě literární struktury cesty z Galileje do Jeruzaléma přejímá mnoho látky: z Markových 661 veršů jich Lukáš v podstatě přebírá 350. A kromě Marka použil také spolu s Matoušem pramen Ježíšových výroků a nějaký vlastní pramen, jenž obsahoval psané a ústní tradice, které si Lukáš sám ověřil (prameny „Q“ a „L“).

Musíme připustit, že mezi těmi „mnohými“ jsou i další pokusy o sepsání vyprávění o Ježíši, které církev neuznala za kanonická, tj. pro víru normativní.

Podle jakého kritéria Lukáš rozlišoval kanonicitu a významnost spisů před ostatními a jakým právem se domnívá, že se může zařadit mezi spisy, které jsou uznány?

Jsou tu dvě kritéria kanoničnosti neboli normativnosti příběhu víry, která autor musí respektovat. A třetí, na něm nezávislé, je ověření skutečnosti, že je opravdu respektovat. První kritérium říká, že se spis zakládá na autoritě „očitých svědků“, bez fantazírování nebo vymýšlení si, podle pravdy o Kristu, která je v Ježíši (Ef 4,20n). Druhé kritérium žádá, aby spis potvrzoval „spolehlivost té nauky, v které jsi byl vyučen“: rozvrh a interpretační rozvoj skutečností jsou jen stále lépe uspořádané, přesnější a úměrné chápání a uvědomování si toho, co už bylo předáno skrze víru církve. „Neboť nikdo nemůže položit jiný základ nežli ten, který je už položen – a tím je Ježíš Kristus. Ale když někdo dále staví na tom základě a přidává zlato, stříbro, drahé kameny – nebo dříví, seno, slámu, bude u každého jasné, co je to za dílo. Onen den to ukáže, protože se zjeví v ohni a právě oheň vyzkouší, jaké je dílo každého člověka“ (1 Kor 3,11nn). Ještě dřív, než přijde soud, je tu oheň, který soudí a rozlišuje, co je pravé a co nepravé. A to je třetí kritérium, které je z hlediska normativnosti rozhodující: přijetí nějakého spisu církví. Ona považuje nějaký text za kanonický proto, že mocí Ducha Svatého, který ji řídí, se v něm nachází a zrcadlí. Duch ji uschopňuje ke zvažování Ježíšových slov, uvádí ji do „celé pravdy“ tím, že jí připomíná všechno, co Ježíš řekl (Jan 14,26).

Teofile. To je adresát Lukášova vyprávění. „Teofil“ znamená „Bohem milovaný“ nebo „milující Boha“. Je to učednická postava; on přijal hlášené evangelium, ví, že je „Bohem milovaný“ a celým srdcem touží stát se tím, kdo „miluje Boha“. Lukáš se tu tedy obrací na každého křesťana, který se chce stát dospělým, pevným a zralým a vědomě chce přijmout odpovědnost za svět a dějiny. Chce ho krok za krokem dovést ke zkušenosti emauzských učedníků: ti poznávají Ježíše poté, co mu naslouchali, když jim vysvětloval už známá slova, při lámání chleba, a pak změnil směr své pouti a připojí se k jedinému jásavému společenství spolu s jedenácti, kteří viděli Ježíše a volají: „Pán opravdu vstal a zjevil se Šimonovi“ (24,34).

v. 4 *aby ses tak mohl přesvědčit o spolehlivosti té nauky, v které jsi byl vyučen.* Lukáš je jediný evangelista, který přímo říká, že neviděl Ježíše. Je ve stejné situaci jako jeho čtenář „Teofil“. Proto se obrací na ty, kdo Ježíše viděli, a přijímá nutnost dějinného zprostředkování, tedy tradice. Víra není soukromá a subjektivní záležitost! Lukášovým záměrem je dojít spolu se svými čtenáři skrze oči těch, kdo viděli, ke kontemplování milované tváře. Kontemplování je ujištěním, které zakládá a korunuje již přijatou víru, aby poznala svůj dluh vůči minulosti a svůj úkol pro budoucnost.

Toto ujištění je tu pro toho, kdo se chce hlouběji vzdělat v tom, co už zná, a touží se dále konfrontovat se svou skutečností člověka, který je teď časově i kulturně vzdálen od počátku a od blízkého Pánova druhého příchodu. Lukáš chce spolu s námi pochopit, co to znamená žít Boží věčné „dnes“ a Boží spásu v „této“ době, která je ponořena do dějin zkázy.

3. Od textu k modlitbě

- a. Vstupuji do modlitby, jak je uvedeno na str. 11.
- b. Soustředím se před evangelním textem tak, že si představuji, jak se Lukáš dávno přede mnou soustředil na jiná vyprávění, aby je mohl studovat, srovnávat a osvojit si je.
- c. Prosím Pána o to, co chci: toužím mít při čtení tohoto evangelia stejnou lásku a zanícení pro Ježíše, které vedlo Lukáše k tomu, aby ho sepsal.
- d. Body k rozjímání:
  - důležitost Slova, které se v Ježíši zcela naplňuje (Žl 119)
  - důvody, které vedou k svědectví o evangeliu (1 Jan 1,1-4)
  - důležitost hlásání pro zrod víry (Řím 10,8-17)

4. Texty k prohloubení

Žl 119; 1 Jan 1,1-4; Řím 10,8-17.

2. OHLÁŠENÍ NAROZENÍ JANA KŘTITELE: „MÁ SLOVA SE NAPLNÍ VE SVŮJ ČAS“

(1,5-25)

- 5 Za dnů judského krále Heroda žil jeden kněz z Abiášovy kněžské třídy; jmenoval se Zachariáš.
Jeho manželka pocházela z Árónova rodu a jmenovala se Alžběta.
- 6 Oba byli spravedliví před Bohem
a žili bezúhonně podle všech přikázání a nařízení Páně.
- 7 Neměli však děti, protože Alžběta byla neplodná
a oba už byli pokročilého věku.
- 8 Když jednou byla na radě jeho třída
a on vykonával před Bohem kněžskou službu,
9 padl na něj podle kněžského řádu los, aby vešel do chrámu Páně
a obětoval kadidlo.
- 10 Celé množství lidu se modlilo venku v hodinu té oběti.
11 Tu se mu zjevil anděl Páně stojící po pravé straně kadidlového oltáře.
12 Když ho Zachariáš uviděl, lekl se a padla na něj bázeň.
- 13 Anděl mu však řekl: „Neboj se, Zachariáši, neboť tvá modlitba je vyslyšena;
tvoje žena Alžběta ti porodí syna a dáš mu jméno Jan.
- 14 Budeš mít radost a veselí a mnozí se budou radovat z jeho narození.
15 Bude veliký před Pánem, víno ani jiný opojný nápoj nebude pít,
bude plný Ducha Svatého už od mateřského lůna
16 a mnoho izraelských synů obrátí k Pánu, jejich Bohu.
17 Půjde před ním v duchu a moci Eliášově, aby obrátil srdce otců k dětem,
neposlušné k smýšlení spravedlivých a připravil Pánu ochotný lid.“
- 18 Zachariáš řekl andělovi: „Podle čeho to poznám?
Vždyť já jsem stařec a (také) moje žena je v pokročilém věku.“
- 19 Anděl mu odpověděl: „Já jsem Gabriel. Stojím před Bohem
a byl jsem poslán, abych k tobě mluvil a sdělil ti tuto radostnou zvěst.
20 Teď však zůstaneš bez řeči a nebudeš moci promluvit
až do dne, kdy se to stane, protože jsi neuvěřil mým slovům,
která se naplní ve svůj čas.“
- 21 Lid čekal na Zachariáše a divil se, že se v chrámě zdržuje tak dlouho.
22 Když pak vyšel a nemohl k nim promluvit, poznali, že měl v chrámě vidění.
Dával jim znamení a zůstal němý.
23 Když se skončily dny jeho služby, vrátil se domů.

- 24 Po těch dnech jeho žena Alžběta počala, ale tajila se po pět měsíců. Říkala si:
25 „To mi učinil Pán, když mě milostivě zbavil pohanění před lidmi.“

1. Poselství v kontextu

Lukáš se obrací na konvertity z pohanství. Ti neznají dějiny spásy. A tak dřív, než bude mluvit o Ježíši, který je jejich zralým plodem, ukazuje jejich kořeny, což jsou zaslíbení daná Izraeli. Jeho záměrem je představit v nich čtenáři základní klíč k četbě. V Ježíši se totiž naplnilo zaslíbení, které Bůh svěřil Izraeli pro všechny národy. Spása, která je pro všechny, nepochází z jiného stromu než z toho, který Bůh zasadil a vypěstoval v Palestině. Na ten strom jsou roubováni všichni věřící všech dob a míst (srov. Řím 11,17n). Prostřednictvím postav, které symbolizují Starý zákon – starý otec a matka a syn, jehož narození bylo už „nemožné“, a přesto byl darován –, vede Lukáš čtenáře k pochopení základních charakteristik Božího jednání ve světě, jak jsou zjeveny Izraeli. Tím i on sám je schopen poznat a přijmout způsoby Božích zásahů do dějin. Máme tu jakousi moudrou miniaturu, pestré vyprávění se středem v chrámu, které nám předkládá katechetickou syntézu k pochopení základního vzorce dějin spásy: je to Bůh, který plní svůj slib právě v tom okamžiku, kdy to člověk pokládá za nemožné. To je jádro víry, kterou každý Izraelita nasával s mateřským mlékem. Pohanský čtenář nemůže tyto věci neznat, protože to jsou konstanty zkušenosti víry v Boha dějin. Jako byly nezbytné pro Izraele, tak jsou i pro křesťana, pokud chce pochopit jednání Boha a jeho Mesiáše.

2. Četba textu

v. 5 *Za dnů judského krále Heroda* atd. V tomto jednom verši je šest vlastních jmen, která označují osoby, dobu a místo. Bůh nepůsobí mimo lidské dějiny a netvoří si nějaké dějiny jiné s dodatečně stvořenými osobami, ale vpadá do běžného přediva profánních událostí na určitém místě, v určité době a s určitými lidmi. Bůh bere tento svět takový, jaký je, a v něm uskutečňuje své zaslíbení. A především zasahuje v maličkém neznámém koutě světa: v „Judsku“, v lidu, který si vyvolil. Důvodem této volby je samo Boží tajemství: „Hospodin ve vás našel zalíbení a vyvolil si vás ne proto, že byste byli nejpočetnější ze všech národů; vždyť jste mezi všemi národy nejmenší! Jen z lásky k vám a proto, že Hospodin zachovává přísahu, kterou se zavázal vašim otcům...“ (Dt 7,7n). Jedinečné a bezdůvodné zalíbení v Izraeli je znamením jiného bezdůvodného zalíbení, které má Otec v každém ze svých dětí.

Ta doba se tu datuje profánním způsobem – podle Heroda, který právě v tomto místě vládl. Kdo je ale důležitý v Božích očích a s kým Bůh vstupuje do rozhovoru – tou půdou, do které ukládá a z které dává vyrůst svému zaslíbení –, není Herodes, ale pár prostých lidí, které nikdo nezná.

Muž z tohoto páru je kněz. Zdůrazňuje se jeho přináležitost k lidu, kterému je dáno zaslíbení, aby se naznačilo, že Bůh je svému slovu věrný. Jeho jméno „Zachariáš“ znamená „Bůh si vzpomněl“. Jeho jméno objasňuje důvod, proč Bůh zasahuje: vzpomíná na své zaslíbení, lásku a milosrdenství.

Tento kněz patří k „Abiášově“ třídě; to jméno znamená „Bůh je otec“. To je důvod, proč si Bůh nemůže nevzpomenout, neboť „i kdyby mě otec s matkou opustili, Hospodin se mě ujme“ (Žl 27,10). Vždyť on mě utvořil a nemůže na mě zapomenout (Iz 44,24; Žl 139); i kdyby žena zapomněla na své nemluvně a nebyla pohnuta láskou k plodu svého lůna, Bůh zapomenout nemůže (Iz 49,15). Také Zachariášova žena je z kněžského rodu a jmenuje se „Alžběta“, což znamená „Bůh je ten, v jehož jménu lze přísahat“, neboli: „Bůh je mé štěstí, mé nasycení.“ Ona jako první bude moci šťastně zjistit, že Bůh splnil zaslíbení, která s přísahou dal Izraeli.

v. 6 *Oba byli spravedliví.* Tento manželský pár je obraz pravého Izraele: jsou spravedliví před Bohem. Jsou spravedliví tou spravedlností, která pochází ze Zákona a kterou farizej Pavel uznává jako svou výsadu (Flp 3,6.9). Taková spravedlnost ale nepřináší spásu; nepřináší do života radost, nedává právo na zaslíbení.

v. 7 *Neměli však děti.* Jsou ale bezdětní. Lukáš neříká: „byli spravedliví, ale neměli děti“, nýbrž: „a neměli děti“.⁴ Být spravedliví a nemít budoucnost (= děti), v tom přece není žádný protiklad. I když běžná konvence nebo rozumové důvody by očekávaly něco jiného, zkušenost ukazuje, že spravedlivý nemá lepší osud než ostatní (srov. 23,47). Naopak, má větší smůlu, a zdá se, že dobré skutky obvykle nezůstávají bez trestu. To nikoho nepotěší, ale není snad pravda, že spravedlivý na sobě nese nespravedlnost, tichý násilí a nevinný bezpráví? Jako po dni přichází noc, tak po dobrých skutcích přicházejí souzení! (Marek Asketa). Spravedlivému na této zemi proti všemu zdání nepřísluší dobro, ale zlo. Jediné dobro, s kterým může určitě počítat, je zaslíbení od Boha, který mu daruje své přátelství a budoucnost. Ale kdy? Zapomněl snad Bůh na své sliby? Tak si spravedlivý nařiká často (srov. Žl 44; 74; 79; 80 atd.). V postavách Zachariáše a Alžběty se odehrává drama Jobovo, drama každé lidské naděje: „být spravedlivý“ je správné, ale nepřináší to štěstí a život. Je to „neplodnost“ člověka, který není schopen přivodit si vlastní spásu. Bůh mu ji slíbil nejen proto, že člověk není schopný si ji zařídit sám, ale také proto, že kdyby si ji zařídil, nebyla by už darem. Spása může být jen darem. Bůh zasáhne do marných pokusů spravedlivého až tehdy, když on uzná svou vlastní neschopnost. Proto ti dva jsou popisováni ve stavu „pokročilého věku“ a neplodní. V Božím jednání je stálou veličinou skutečnost, že jedná na základě své věrnosti a připomínání si lásky k nám, a ne na základě naší věrnosti a našich vzpomínek. On přivádí k naplnění své zaslíbení, nikoli naše snahy. Neplodnost oněch dvou slouží ke zjevení absolutního rázu Božího daru. Proto Bůh

⁴ Takto v řeckém textu.

jedná až tehdy, když člověk prohlásí, že už není schopen ničeho. Vždyť Bůh je „spasitel“ a svou činností od věků dává budoucnost tomu, kdo ji nemá.

Zachariáš a Alžběta ukončují dějiny plodnosti, která je společná všem izraelským patriarchům od počátku. V nich znovu ožívá a završuje se drama otce Abraháma a ostatních praotců (srov. Gn 18,1-15; 25,21nn; 30,22nn; Sdc 13,1nn; 1 Sam 1,1nn), drama celého lidu, který po tolika staletích zaslíbení nedokázal ještě přivést na svět spasitele. Člověk je vzhledem ke spáse neplodný. Není schopen, aby se sám postaral o to jediné podstatné. Bůh rád tuto situaci vyhrocuje až do krajnosti, a to ne z nějakého sadizmu, ale aby člověka dovedl k tomu, že pozná nemožné, jehož má tolik zapotřebí. Člověk potřebuje právě to, co je mu nemožné, protože nepotřebuje nic menšího ani většího než Boha! Jenom tak ho může poznat jako dar a je schopen přijmout toho Boha, který mu dává právě to nemožné, tedy sebe sama.

Víra, skrze níž přijímáme spásu, je především důvěra v Boha, a ne ve věci, které on slibuje: spolu se svými sliby se pro nás nasazuje sám Bůh.

vv. 8.9.10 *do chrámu Páně.* Když nám Lukáš představil hlavní postavy, uvádí nás nyní na místo děje. Jeho vyprávění začíná a končí v chrámě, v Božím příbytku. Ať si to člověk uvědomuje, nebo ne, celý jeho život je uspořádán vzhledem k Bohu; v opačném případě není zaměřen k ničemu. Bůh tvoří střed struktury člověka; jejím prostorovým středobodem je chrám, jeho časovým vrcholem je svátek a normou jeho činnosti je zákon. Chrám je místo života, svátku a zákona. Člověk tíhne k Bohu, protože Bůh v něm podněcuje touhu, které se nelze zbavit. A nemůže si od ní odpomoci, třebaže si uvědomuje, že jí nemůže dosáhnout.

Chrám – život, svátek a zákon – je místo, kde člověk uznává Boha jako Boha, střed své existence; zároveň je místem, kde uznává sebe jako člověka, který má své meze a je smrtelný, a usmírjuje napětí mezi svou nekonečnou touhou a konečnou skutečností prostřednictvím chvály a dobrořečení. V chrámě člověk chválí Boha a dobrořečí mu, a tak vyznává, že všechno má od něho a všechno vztahuje k prameni, z kterého vyšel. V dobrořečení a chvále se všechno znovu uspořádává: prostor dostává svůj střed, čas svou plnost, činnost svou normu. A člověk sám vidí smysl sebe sama a všech věcí, objevuje v sobě cíl všeho a všechno se v něm vrací k prameni života; člověk se tak stává „liturgem“ stvoření, když v radostném zpěvu ví, že všechno je pro něho a skrze něho pro Boha. Všechno, co existuje, je dar Boží lásky pro člověka (srov. Gn 1): všechno stvoření je jen snubní prsten, znamení sebedarování, které Bůh uskuteční ve svém Synu. Člověk vyznává, že všechno pochází od Boha, který mu dává všechno dobré. Za tyto jeho dary dobra mu člověk dobrořečí.⁵ A za darem poznává ruku a tvář dárce, a tak tomu, který ho obdarovává dobrem, dobrořečí. V dobrořečení je smysl nejen těch tvorů, kteří vědí, že jsou milováni a naplňováni všemi dobry. V tomto dobrořečení je sám Bůh chápán jako dostatečný důvod sebe sama: on je

⁵ V italském textu slovní hříčka: *bene-dare / bene-dire* („darovat dobro“ / „dobrořečit“).

láska a dar, který se zcela sklání k člověku. Bez lidského dobrořečení je všechno zlořečené: tvorstvo z úrovně daru upadá do postavení vlastněného předmětu, odděluje se od svého pramene a stává se zhoubným smrtelným nádorem. Člověk už neví, že je milován, protože se ze všech stran cítí ohrožovaný, zavěšený do nicoty, a tak působí smrt. A Bůh sám je překryt lživou maskou svého nepřítele a stává se Bohem, kterému se zlořečí, je považován za původce všeho zla a každého odříkání.

V dobrořečení a chvále všechno znovu nabývá smyslu. Cílem člověka je prostřednictvím celého stvoření chválit Boha: skrze chválu má člověk účast na radosti Boží skrze všechny jeho tvory.

v. 11 *Tu se mu zjevil anděl Páně* atd. Bůh zasahuje do dějin skrze svého „anděla“, což znamená „posla, ohlašovatele“. Zasahuje skrze „slovo“, které zvěstuje přímo nebo nepřímě. Bůh, který si svou mocí ve stvoření učinil svého partnera, s ním může být v rozhovoru jen prostřednictvím bezmocného slova. Slovo je vždycky bezmocné, protože může být přijato, nebo odmítnuto. Ono je prostředkem komunikace a společenství, naléhá na svobodu a dává jí podněty: činí člověka „odpovědným“, „schopným odpovídat“ Bohu, který se s ním pustil do řeči. V tomto rozhovoru s ním se člověk projevuje jako osoba a rodí se v něm Boží dítě. Člověk je totiž rozen tím, co poslouchá, je utvářen slovem, kterému popřává sluchu a na které odpovídá. Tímto slovem Bůh klepe na lidské srdce, protože se s ním chce spojit. Svým zaslíbením nabízí Bůh člověku lásku.

A tak jestliže tvorstvo je prstenem, slovo zaslíbení je svatební korunou toho, který bude ženichem!

Andělé jsou ve Starém zákoně Božími „služebníky“, kteří vykonávají jeho slovo ve prospěch člověka (Žl 103,20). Zjevují Boha jako toho, který promlouvá k člověku, stará s o něj a dává se mu do služby. To se může zdát zvláštní, ale je to tak: zatímco ve všech náboženstvích se člověk považuje za služebníka Božího a obětuje mu svůj život, tak v Izraeli se Bůh dává do služby člověku, a to už od stvoření a od exodu. Sloužit znamená milovat konkrétním způsobem. Bůh je zcela ke službě člověku: na počátku mu dal život a na konci dá svůj vlastní život za něj! A člověk má Bohu opravdově sloužit tak, že přijme tohoto sloužícího Boha, uzná jeho lásku a bude mu dobrořečit. A odmítat to, třeba z pocitu nehodnosti, je ďábelské pokušení (srov. Jan 13,8).

Kdo přijímá tohoto Boha a naslouchá jeho slovu, stává se novým člověkem k obrazu a podobě Boha, který je láska, dar a služba.

v. 12 *lekl se*. Vidění anděla vyvolává v Zachariášovi úlek a bázeň. První reakce na vpád božského je vždycky strach. Člověk zjišťuje, jak je před nesmírností maličký. Bůh se liší od modly tím, že není k obrazu člověka, podle jeho váhy a míry. Je to propastný a znepokojivý odstup, který se vrhá do prostoru nemajícího mezí, se zakoušením někoho úplně Jiného, Svatého. Tak se rodí bázeň Boží, počátek moudrosti (Žl 111,10; Přís 1,7 atd.). Jako je pravda, že bázeň Boží je bez lásky nedokonalá,

tak také láska k Bohu bez bázně není nic. To by se totiž neobracela na třikrát velikého a svatého, ale na nějakou modlu. Setkání s ním vyvolává úžas a zmatení. Vyváženost života vykalkulovaná v rámci našich možností je rozvrácena, otvírá se svět za hranicemi možností, propast, po které člověk touží a současně z ní má strach, potřebuje ji a současně ji odmítá, chybí mu a zároveň ho odpuzuje.

v. 13 *Neboj se*. To jsou první andělova slova Zachariášovi. Strach před Boží svatostí, který je znamením, že opravdu stojíme před ním, je také znamením naší hříšnosti (srov. Gn 3,10). Pochází z prvotní hadovy lži, která nám představuje Boha jako Boha smrti, despotického a závistivého (Gn 3,4n). Člověk neví, že všechna jeho velikost je láska a služba lidské slabosti. A tak Bůh, který hledá ustrašeného člověka, stále opakuje refrén: „Neboj se.“ Pouze Mojžíšovi, který ho neznal, a tak neměl před hořícím keřem strach, říká, aby se bál, a tak si uvědomil, že stojí v Boží přítomnosti (Ex 3,3-5)!

Bezmezný strach z takového setkání je vyvážen jistotou bez hranic: Boží velikost není proti nám, ale pro nás (Řím 8,31nn). Jako láska nachází ty, kdo jsou jí rovni, nebo je takovými činí, tak nesmírný Bůh se učiní nesmírně maličkým, abychom se ho už nebáli.

tvá modlitba je vyslyšena. Jen nepřímě se tu říká, že se Zachariáš modlil. V Božích očích je pochopitelně už sama jeho situace modlitbou: potřeba syna byla slyšena jako prosba, kterou Zachariáš vznášel k Otcovu srdci. Je však třeba, aby se syn modlil, aby totiž uměl přijmout dar: není dar bez touhy! V řečtině slovo „modlitba“ (*deesis*) označuje také „potřebu“: potřeba rozhýbává modlitbu jako touha dar. Člověk svou přirozeností potřebuje Boha, protože je stvořen k jeho obrazu a podobě. Proto je svou podstatou prosebnou modlitbou: jen v Boží tváři nachází tvář svou. Bez vzývání Boha je člověk bez tváře, je jen ztělesněné spílání ve své nezaviněné nedostačnosti.

tvoje žena Alžběta ti porodí syna. Bůh slibuje, že dá budoucnost tomu, kdo ji nemá, smysl tomu, komu chybí. Dějiny spásy raší v plné plodnosti právě v tom, kdo je neplodný. Ten je totiž schopný přijmout dar jako dar. To, co je nemožné, zjevuje, že tu působí Bůh. To on je tu činný, a jenom on! Dokud není zjištěno, že ta věc je nemožná, Bůh nezačne jednat, protože by to bylo zbytečné. Neexistuje nic zavřeného nebo vzdáleného, co by nemohlo být otevřeno nebo přiblíženo Bohem, který přináší svou spásu. Ano, v propasti bídy se jeho milost ukáže nejlépe.

a dáš mu jméno Jan. Plod Zachariáše a Alžběty jako každý plod každých lidských dějin, třebaže je také produktem této země, je vždycky darem z nebe. Jan znamená „Boží dar“. Bůh ve svém daru (Jan), protože se rozpomíná (Zachariáš) na své otcovství (Abiáš), přivádí k naplnění svou přísahu (Alžběta). Vedle celého vyprávění i tato obyčejná jména vyjadřují podstatné charakteristiky židovské a křesťanské víry.

v. 14 *Budeš mít radost a veselí.* Cílem Boží činnosti je radost člověka. Radost je Boží vůně, znamená jeho přítomnosti. Lukáš, nazývaný též „evangelistou radosti“, toto hledisko stále zdůrazňuje.

v. 15 *Bude veliký před Pánem.* Nyní se vypočítávají důvody té radosti (vv. 15-17). Hodnota člověka je v pohledu druhého. Člověk existuje v té míře, nakolik ho druhý miluje a vidí, protože srdce kráčí tam, kam jde zrak, a zrak jde tam, kam ho nese srdce. Životním prostorem každého člověka je pohled druhého, který mu dává dech, nebo mu ho bere.

Janova velikost je absolutní: před Pánem. Pravda o člověku je Boží pohled, který na něm spočívá (srov. Žl 139) a zjišťuje, že je velice krásný (Gn 1,31), tak krásný, až tím může být sveden do té míry, že vášnivě řekne: „Uchvátil jsi mé srdce. Odvrát ode mě své oči, tvůj pohled mě zneklidňuje“ (srov. Pís 4,9; 7,6).

víno ani jiný opojný nápoj nebude pít, bude plný Ducha Svatého. To znamená tři věci:

a) Bude „nazírem“, zasvěceným Bohu (srov. Sd 13,5-7; 16,17): zde má původ jeho velikost a síla.

b) Nebude veliký nějakými umělými závratěmi nebo opojením a jeho slovo nebude inspirováno lidskou opilostí nebo přirozenými touhami, jako to bylo u falešných proroků, ale bude vdechnuto Bohem, jeho zaslíbením a Duchem. Jím bude naplněn od mateřského lůna, protože od počátku bude znát Hospodina (srov. 1,39n).

c) Jan není mesiáš. Pít víno znamená pokojně a družně se veselit jako ten, kdo od dob obsazení zaslíbené země požívá její nejlepší plody. Ale Jan jako plod Starého zákona do ní ještě nevešel; tím se liší od Ježíše, který je očekávaný ženich, a proto jí a pije (srov. 5,33nn; 7,34). Proto mezi těmi, kdo se narodili z ženy, není nikdo větší než Jan; ale ten nejmenší v Božím království je větší než on (7,28).

vv. 16.17 *mnoho izraelských synů obrátí k Pánu* atd. Jan kráčí před Pánem a předchází jeho tvář jako poslední prorok, který o něm mluví. Pak se už zjeví sám Pán. Jan je poslední, který přichází v síle Eliáše, otce proroků, kteří ho očekávali a ohlašovali. V něm dospívá k svému závěru prorockví Izaiášovo: poslední hvězda ohlašuje úsvit Pánova dnu (Mal 3,1nn). Jeho posláním bude ukončit prorockou činnost, hlásat zřeknutí se zla, obrácení k Pánu a ochotu ho přijmout.

aby obrátil srdce otců k dětem atd. Špeh-hřích přináší rozdělení mezi otce a syny: otcovo srdce už není obráceno k synovi, už mu nepředává slovo (srov. Dt 6,20nn); synovo srdce už není obráceno k otci, vzpouzí se mu a neposlouchá. S rozbitím předávání smlouvy z otce na syna padá slovo zaslíbení. Minulost už nemá budoucnost; přítomnost zůstává bez kořenů a plodů.

Vzájemné obrácení otců a synů smiřuje člověka s minulostí a budoucností a umožňuje předávat a poslouchat slovo o spáse. Celé izraelské dějiny mají svou

kontinuitu ve vyznání „Slyš, Izraeli“, ve slově, které otec předává synovi, a tak mu umožňuje účast na témže zaslíbení. V tomto naslouchání, ke kterému ustavičně proroci vybízejí, spočívá připravenost lidu přijmout mesiáše.

v. 18 *Podle čeho to poznám? Vždyť já jsem stařec.* Tváří v tvář Božímu zaslíbení cítí člověk vždycky svou neschopnost. Jedinou schopností je víra v toho, který může a chce udělat to, co je nemožné. Víra je mírou uskutečnitelnosti, která nevychází od člověka, ale od Boha. V opačném případě je tu místo jen pro soběstačný posměch lidské nevěry (srov. Gn 18,11-15; Ex 3,11; 4,10-13; Sd 7,2nn). Nemožné zaslíbení poukazuje na meze a vyzývá k jejich překonání.

Jen před nemožností, kterou nabízí Bůh, je možné mluvit o víře.

v. 19 *byl jsem poslán, abych k tobě mluvil.* Jak lze dokázat, že tu mluví Bůh? Není jiný důkaz, než skutečnost, že on mluví. Jen když ho posloucháš, zakusíš pravdu, jinak ne. Jako kdybys řekl člověku, který má hlad: „Přijď na hostinu.“ Jestliže poslechne, zakusí pravdu mého pozvání. Ale když mi nevěří, nezakusí ji, i když je pravdivá. Boží slovo je „Gabriel“, což znamená „Boží síla“. On je k nám poslán, aby nám přinesl radostnou zvěst, která má sílu obrátit nás k víře.

v. 20 *zůstaneš bez řeči.* Slovo se ospravedlňuje bez jiných vnějších důkazů. Jediný důkaz, který má, je negativní: kdo neposlechne, oněmí! Kdo nemá víru a nepřijímá Boží svědectví, nemůže se vyjádřit ve své pravdě coby syn. Člověk bez víry radikálně ztrácí svou schopnost se vyjadřovat a zůstává tváří v tvář svým mezím nevyjádřený: němý a bez smyslu.

Ale nevíra nesvazuje sílu Božího zaslíbení. Tato němota končí v daru, který tak či onak je darován, třebaže je odmítnut. To mlčení vyústí v chválu, až člověk pozná, že Bůh přesto trvá na svých slovech, která se splní ve svůj čas.

Zachariáš, nemá paměť, je obraz zavřeného člověka, obraz Izraele s neobráceným srdcem a prorockým mlčením, které předcházelo Kristově příchodu. Toto mlčení čeká na konečnou zkoušku tváří v tvář nevíře a skončí, až celé lidstvo v Kristu pozná, že Boží láska k nám se naplnila.

vv. 21.22 *lid čekal na Zachariáše* atd. Lid od Zachariáše očekává vysvětlení, které jim ale on nemůže dát, protože neuvěřil. Při odchodu z chrámu nemůže nad lidem pronést obvyklé požehnání. Lukášovo evangelium začíná tímto kvůli nevíře chybějícím požehnáním. A uzavře se třemi požehnáními v chrámě, až se zaslíbení naplní (srov. 24,50-53).⁶

⁶ V závěru Lukášova evangelia řecké sloveso *eulogein* dvakrát vyjadřuje Ježíšovo zehnění učedníkům (24,50.51) a jednou modlitbu chvály učedníků v chrámě (24,53).

vv. 23.24.25 *Alžběta počala.* Když se Zachariáš vrátil domů, Alžběta počala a skrývala naplnění zaslíbení, které se odhalí až při setkání s mesiášem. Starý zákon se zjevuje ve své pravdě, když se setkává se Zákonem novým: *quod in vetere latet, in novo patet.*⁷ Alžběta se cítí jako ta, ve které Bůh působí podle svého slova, když jí odňal hanbu, že nebude mít žádnou budoucnost.

3. Od textu k modlitbě

- a. Vstupuji do modlitby, jak je uvedeno na str. 11.
- b. Soustředím se tím, že si představuji, jak jsem v jeruzalémském chrámě.
- c. Proším o to, co chci: skrze víru vejít do Božího zaslíbení Izraeli.
- d. Klíčové body biblické víry k rozjímání:
  - Boží činnost se projevuje v konkrétních událostech
  - Bůh miluje maličké (Dt 7,7; Lk 10,21)
  - Bůh je věrný, rozpomíná se na nás (Iz 49,15; 43,1-7)
  - moje spravedlnost mě nespasí (Flp 3)
  - Bůh slibuje to, co je nemožné (Gn 18,1-15; 25,21nn; 30,22nn; Sd 13,1nn; 1 Sam 1,1nn)
  - víra je důvěra v toho, který slibuje, a ne v zaslíbené skutečnosti (Gn 22)
  - Bůh jako střed struktury člověka (Gn 1,27)
  - chvála a dobrořečení Bohu jsou pro člověka spásou
  - Bůh jedná svým slovem: vstupuje s námi do rozhovoru
  - úlek v jeho přítomnosti
  - neboj se
  - všechno je Boží dar
  - žít před jeho tváří
  - obrácení
  - víra se týká toho, co je nemožné
  - němota/hluchota toho, kdo nevěří
  - zaslíbení se uskutečňuje za hranicemi naší víry

4. Texty k prohloubení

Kromě už uvedených citací je prospěšné vrátit se k příběhům o neplodnosti a zaslíbení ve Starém zákoně: Gn 18,1-15; Sd 13,1-25; 1 Sam 1,1-28.

⁷ Co se skrývá ve starém, odhaluje se v novém.

3. „AŽ SE MI STANE PODLE TVÉHO SLOVA“ (1,26-38)

- 26 V šestém měsíci byl anděl Gabriel poslán od Boha do galilejského města, které se jmenuje Nazaret,
- 27 k panně zasnoubené s mužem jménem Josef z Davidova rodu a ta panna se jmenovala Maria.
- 28 Anděl k ní vešel a řekl: „Buď zdráva, milostiplná! Pán s tebou!“
- 29 Když to slyšela, ulekla se a uvažovala, co má ten pozdrav znamenat.
- 30 Anděl jí řekl: „Neboj se, Maria, neboť jsi našla milost u Boha.
- 31 Počneš a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš.
- 32 Bude veliký a bude nazván Synem Nejvyššího. Pán Bůh mu dá trůn jeho předka Davida,
- 33 bude kralovat nad Jakubovým rodem navěky a jeho království nebude mít konce.“
- 34 Maria řekla andělovi: „Jak se to stane? Vždyť muže nepoznávám!“
- 35 Anděl jí odpověděl: „Duch Svatý sestoupí na tebe a moc Nejvyššího tě zastíní! Proto také dítě bude nazváno svaté, Syn Boží.
- 36 I tvoje příbuzná Alžběta počala ve svém stáří syna a je už v šestém měsíci, ačkoli byla považována za neplodnou.
- 37 Vždyť u Boha není nic nemožného.“
- 38 Maria řekla: „Jsem služebnice Páně: ať se mi stane podle tvého slova!“
A anděl od ní odešel.

1. Poselství v kontextu

Ráno, v poledne a večer, třikrát za den, se rozeznávají zvony. Je to „Ave Maria“. Andělské pozdravení rytmicky označuje začátek, střed a konec každého dne. Díky modlitbě „Anděl Páně“ a „Zdravas Maria“ je úryvek o zvěstování nejznámějším a nejčastěji opakovaným vyprávěním celého Písma svatého. Křesťanský život nosí vtělení Slova ve svém srdci a má v něm svůj začátek a cíl. Zcela soustředěný do tohoto tajemství je ustavičným „dnešním“ aktualizováním onoho „ano“, které přitáhlo Boha do našeho světa.

Maria je obraz každého věřícího jedince i celé církve. To, co se stalo s ní, děje se každému z nás a všem dohromady. Toto „ano“ člověka, které přijímá a rodí Slovo,

v němž má všechno počátek, je cílem celého stvoření. Předchozí scéna se odehrávala v chrámě; nyní jsme v „domě“, protože Bůh našel konečně dům, jehož je chrám předobrazem.

K tomuto tajemství lze přistupovat z různých hledisek, podle toho, zda považujeme Marii za vzor věřících, vrchol světa, zbytek Izraele, uskutečnění zaslíbení atd. Nejvhodnější způsob, jak jej číst, je přenést se mávnutím křídel na místo Boží. Je to setkání, po kterém Bůh toužil celou věčnost, okamžik, kvůli kterému začal čas, koruna jeho zamilovaného snu, odměna za jeho práci, odplata za jeho námahu. Konečně z hlubin jeho stvoření, které se od něj vzdálilo, se zvedá „ano“, které má sílu ho přitáhnout. A on přichází, připojuje se a zavazuje se navždy.

Jakou měl Bůh radost, když mohl Marii říci: „Raduj se.“ Konečně ženich po tolika dramatech nachází nevěstu svého srdce. Konečně ustává jeho utrpení: dostává se mu objetí od té, která ho miluje. Jeho nabídka nachází ruce, které ji přijmou, a široké paže světa uchopí, počnou a sevrou toho, bez něhož člověk není člověkem. Láska je milována: našla dům, kde může bydlet, a tak už dům člověka není opuštěný. Vtělení má „vášnivý“ ráz: zjevuje Boží vášeň. Je to začátek svatby mezi ním a lidstvem, počátek lásky, která bude silnější než smrt (Pís 8,6).

Toto vyprávění začíná „vysláním“ anděla (= apoštol) a končí andělovým odchodem. Anděl zpřítomňuje Boha slovem, které zvěstuje. Naše víra v jeho slovo přijímá jeho samého a spojuje nás s ním: to je narození Boha na zemi a člověka na nebi. Slovo se v nás stává tělem a už se nás nepustí a anděl může odejít hlásat ho dalším, dokud tajemství naplněné v Marii nedojde naplnění ve všech lidech. Spása každého člověka znamená stát se jako Maria: říci ano na nabídku Boží lásky, ve svém těle umožnit vtělení věčného Slova, zrodit v tomto světě Syna.

Tento úryvek, zařazený na začátku evangelia, poskytuje klíč k jeho četbě: každé vyprávění, které následuje, mi nabízí jako Marii, abych „se radoval“, oznamuje mi nějaké „hledisko mého jména“ („milostiplná“) a jména Božího („Pán-s-tebou“) a nabízí mi slovo, které čeká na mé „ano“, aby se ve mně mocí Ducha stalo tělem.

2. Četba textu

v. 26 *v šestém měsíci.* V době zaslíbení má naplnění už podobu těhotenství. I když jedno předchází druhé, obojí spolu souvisí a částečně se překrývá. Očekávání a dar žijí pospolu, dokud nebudou plně poznány. Navíc číslo šest připomíná den stvoření člověka. Zvěstování v šestém měsíci naznačuje, že Bůh vchází do dne člověka, stává se jeho současníkem a otvírá mu své věčné „dnes“. „Když se naplnil čas, poslal Bůh svého Syna, narozeného ze ženy“ (Gal 4,4). Ve vtělení čas dospívá do své plnosti, naplněný věčností, kterou nyní obsahuje.

anděl Gabriel. Síla Božího slova, která dovedla k dokonalosti vzpomínku na zaslíbení v Zachariášovi a Alžbětě, přivádí nyní k naplnění samotné zaslíbení. Nesměřuje

do Judska, do místa dědiců zaslíbení, ale do Galileje, do nevěrného kraje: „Galilea pohanů“ (Mt 4,15). Zaslíbení přichází za dědicem i do země jeho nevěrnosti.

V Galileji přichází do bezvýznamného městečka Nazareta. Může z Nazareta vzejít něco dobrého (Jan 1,46)? Bůh ví o všem, co se vzdálilo, a má raději to, co je nábožensky opovrženíhodné a lidsky bezvýznamné. Privilegium těch, kdo jsou vzdáleni, a privilegium maličkových jsou součástí tajuplné Boží podstaty, jeho milosrdenství. To platí pro každého člověka, který se od něho vzdálil a je před ním maličký! Až navštívením toho nejvzdálenějšího syna objal otec všechny své děti! Předtím jeho láska nemohla být uspokojena.

v. 27 *k panně.* Předtím se Bůh obrátil na pár starých lidí a úspěšně završil jejich marné snahy mít dítě. Zvěstování Zachariášovi slouží k tomu, aby nám objasnilo, že Bůh a jedině on dává budoucnost a zachraňuje. Ale nyní se obrací na „pannu“, na tu, která se zřekla jakéhokoli neplodného úsilí. A daruje se jí jako její syn, aby ukázal, že budoucnost a spása člověka pochází pouze od něho a že je to on sám. Naplnění překonává všechna očekávání!

Mariino panenství ale klade otázku, jak je tomu s otcovstvím.

Otcovství znamená původ a přirozenost, znamená identitu: kdo je doopravdy ten syn, který byl Marii darován? Otcovství a slovo jsou spolu: otec dává jméno a vyslovuje slovo, které umožňuje, aby syn vyrůstal jako svobodná osoba. Otázka Ježíšova otce se otvírá s přijetím slova (v. 38), je vyhlášena na základě jeho poslušnosti Otci (2,49) a nachází odpověď na konci jeho cesty spravedlivého člověka, který se na kříži odevzdává Otci (23,46).

Mariino panenství především ukazuje, že ten, který se z ní narodí, je čistý dar. Budoucnost, která je v ní darována celému světu, je Boží milost a dar, ano, je to Bůh sám jako milost a dar. Panenství navíc ukazuje podmínku, za které se Bůh může darovat. Schopnost člověka lidsky počnout nepochopitelné není stejná jako schopnost starozákonních neplodných manželů, kde byl darován úspěch lidské činnosti, která dosud byla neúspěšná. Nyní je tou kapacitou panenství, zřeknutí se činnosti. V Marii přece není žádná lidská činnost. Jedná Bůh sám. Na druhé straně nachází jen poslušnost a přijetí, aniž by tu rušila nějaká činnost. Panenství tedy označuje ten nejvyšší postoj, jakého je člověk schopen: pasivitu a úplnou chudobu člověka, který se zříká jakékoli své činnosti, aby přenechal místo činnosti Boží. To je víra. Tato absolutní prázdnota je jediná schopnost, která je schopná pojmut Absolutního. Jenom nicota může úplně pojmut toho, který je všechno. Kvůli tomu je nicotou.

Maria uskutečňuje tajemství víry: přijímá Boha takového, jaký je. Ona je obraz každého člověka a celé církve, ona ve víře počne neuchopitelného, samého Boha. Maria, panenská matka, je „pevný cíl věčného úradku“ právě svým panenstvím, které ji uschopňuje zrodit Boha. To je východiskem pro každého z nás i pro celé lidské dějiny: je to čistá víra, která v nás přitahuje Spasitele. Jako plod dějin „bezmocí“ zakoušené až ke zřeknutí se svých schopností boří tato víra omezení každé lidské neschopnosti, aby nás učinila schopnými přijmout Boha.

zasnoubené s mužem jménem Josef z Davidova rodu. Rodokmen, který byl v Izraeli tak důležitý, předává zaslíbení Boží z otce na syna. V jednotlivých generacích žijí otcové v očekávání synů a synové z očekávání otců. Domu Davida, který vystavěl Hospodinu dům – jímž je pak Maria –, zaslíbil Hospodin dům definitivní, v kterém bude bydlet. Ale není to člověk, kdo staví příbytek Bohu, ale Bůh sám se stává domem pro toho, který mu daruje dům (srov. 2 Sam 7). Je tu vztah mezi synem a domem, mezi domem a rodem. Jméno snoubence je „Josef“, což znamená „ať Bůh přidá“. Skrze Marii mu Bůh přidá sebe sama jako syna. A jméno snoubenky „Maria“ znamená „výše, vrcholek, vznešenost“. Pro svou poníženost a propastnou pokoru bude matkou Syna Nejvyššího, ve kterém každý člověk najde svůj domov.

v. 28 *Raduj se* (tak podle řeckého originálu).⁸ Je to jediný Boží pozdrav, který začíná tímto slovem. Obvykle v Bibli najdeme „neboj se“. Strach jeho navštívení předchází, radost je vůně, kterou nechává za sebou. Andělovo pozdravení odpovídá zaslíbení Sof 3,14-17. Vesel se, protože nastal slíbený čas, raduj se tak, jak se raduje Bůh, sdílej jeho radost. Je to výkřik ženichovy radosti, jako když Adam spatřil Evu. Konečně se naplňuje touha jeho srdce: spojit se s tím, po kterém od věků toužil a současně před ním utíkal, a on po něm konečně touží a přichází, aby se s ním setkal. Boží radost je plná, protože se může konečně radovat ze svých tvorů (Žl 104,31). A Maria může říct nejen: „Má radost je v Pánu“ (Žl 104,34), ale dokonce: „Má radost je Pán.“ Její prázdnota byla naplněna, nepřítomnost se stala přítomností. „Raduj se“ je, stručně řečeno, cíl celého zjevení: to, co tu Bůh člověku nabízí, je dar jeho radosti, což je on sám.

milostiplná. Maria je nazvána „milostiplnou“, nebo lépe „omilostněnou“. Smysl tohoto slova není morální, ale ontologický, jeho protikladem je „neblahá, nešťastná“. Ona už není nešťastná, protože Bůh jí prokázal milost záchrany z prázdnoty, když jí dal jako milostivý dar sebe sama. „Milostiplná“ je jakoby její jméno. Ano, mé skutečné jméno je láska, kterou mě Bůh miluje. Toto objevit znamená nalézt pravdu o sobě, a to je důvod nekonečné radosti, to je věčný život. Každý úryvek evangelia mi dává a říká část mého jména skrze darování Ježíše, kterého mi to slovo nabízí.

Pán s tebou, říká jí anděl (srov. Sd 6,12). Hospodinovo jméno, v kterém má původ jméno mé, je vyjádřeno připojeným doplňkem: „je-s-tebou“, říká mi anděl. Bůh je součástí mě, mého každodenního dění, aby mi mohl dnes darovat své i mé jméno.

Člověk toužil odedávna být s Bohem. Z této touhy se rodí každé náboženství. Ale Bůh přebývá na nepřístupném místě. S člověkem může tedy přebývat v podobě

⁸ V řeckém textu zdraví anděl Marii *chaire*, což doslova znamená „raduj se“. Protože se tohoto slova užívalo jako běžného pozdravu, mají mnozí překladatelé zato, že je správnější přeložit ho například „buď zdráva“ (takto též liturgický překlad; srov. „Ave“ v Jeronýmově Vulgátě). Dnes někteří exegeté dávají přednost doslovnému překladu, protože v něm vidí odkaz na Zach 9,9: „Zajásej, síónská dcero, ...“.

lidské neuskutečnitelné „touhy“ – jako jeho „hvězda“, kterou nezbytně postrádá. Ale nyní ten, který je nekonečně daleko, se stal blízkým, věčný vstupuje do času, nejvyšší se sklonil, nesmírný se omezil a stal se maličkým, aby mohl být objat a počat. A protože člověk nemůže být s Bohem, rozhodl se Bůh, že bude s člověkem. Radostí Boha, který je láska, je totiž být s tou, kterou miluje.

v. 29 *ulekla se* atd. Maria po andělových slovech zůstane v „úleku“ a ptá se, co ten pozdrav má znamenat. Na jejím úleku má účast také čtenář. Je pozván, aby se ptal, co znamenají slova: „Raduj se! Pán je s tebou!“ Jakým způsobem Pán je se mnou, jak mě omilostnil a dal mi jako milostivý dar sebe sama, abych se tak mohla radovat? To bude anděl Gabriel, mocné Boží slovo, vysvětlovat v následujících verších.

v. 30 *Neboj se* atd. Těmi slovy anděl připravuje zjevení velikého tajemství. To, co Mojžíš mohl vidět jen za svými zády, třebaže po tom toužil (Ex 33,18nn) – Bůh je Bůh a jenom on je Bůh! –, to zde Bůh dává člověku jako svého syna, své vlastní bytí a plnou budoucnost. Neslýchaná Mojžíšova touha je tu vyslyšena nemožným způsobem, který přesahuje všechny možné touhy. Maria našla u Boha milost mnohem větší, než o jakou se Mojžíš neodvážil ani prosit; našla takovou milost, že je naplněna veškerou Boží milostí.

v. 31 *počneš* atd. Boha, kterého nebylo možno dosáhnout ani uvidět, dokonce ani na něj pomyslet nebo si ho představit, ty nyní počneš a pojmeš do svého lůna, porodíš ho a dáš mu jméno. To je ta milost, kterou Bůh daruje Mariinu panenství: počnout nepochopitelného, porodit toho, skrze kterého bylo všechno stvořeno, dát jméno Jménu, tomu, který je nepojmenovatelný.

To Jméno je „Ježíš“: Boží milost a spása, Bůh, který je pro nás milost a spása!

v. 32 *Bude veliký.* Nejen před Bohem, jako Křtitel (1,15), ale také před lidmi. Vždyť bude „Syn Nejvyššího“, sama velikost Boha, který se sklání k člověku.

v. 33 *bude kralovat* atd. V něm rozkvétá mrtvý strom minulých dob, naplňuje se prázdny čas čekání a nastává budoucnost zaslíbená Davidovi.

v. 34 *Jak se to stane?* Maria se na rozdíl od nevěřícího Zachariáše neptá, jak je to možné, ale jak se to stane. Ví, že Bůh koná v lidských dějinách nemožné věci, a tak chce jen pochopit „jak“, aby se jeho činnosti přizpůsobila a připravila se na ni.

vždyť muže nepoznávám. Kdyby ho poznala, pak to, co by se z ní narodilo, by nebylo z Boha, ale z člověka. Mariina poznámka o jejím panenství slouží jako úvod pro následující rozhovor, který objasňuje, jak dojde k tomu Božím nemožnému zásahu.

v. 35 *Duch Svatý na tebe sestoupí.* Bůh působí nemožné tak, že dává člověku svého Ducha. Nový princip života a činnosti v Marii už nepochází od onoho starého člověka – vždyť Maria se zřekla jakékoli činnosti! –, ale z Boha. Duch, který se vznášel nad počátečním chaosem, přikrýval horu a schránku, kde bylo dáno a uchovááno Slovo, nyní začíná působit novým a definitivním způsobem. Na počátku stvořil Bůh svět, který je od něj odlišný, a stvořil si místo, kde si zbuduje dům; darem zákona si vytvořil pro sebe lid a zbudoval si dům, ve kterém bydlel; a nyní přivádí svůj plán k naplnění: vstupuje do tohoto domu, aby v něm bydlel trvale. A tak člověk stvořený k jeho obrazu a podobě konečně nachází sebe sama a v pokojíku, v kterém byl zplozen; tam, kde ho počala jeho matka (Pís 8,2.5), se znovu spojuje s vytoženou tváří (Pís 1,2). Ano, ten, který se narodí z panenského lůna, bude „svatý“ a „Syn Boží“, sám Bůh. Ten Duch, který „vyseděl“ noc stvoření, který byl na Sinaji přítomný jako stín a nad stanem setkávání a potom v chrámě jako oblak, nyní zahalí také Marii, skutečnou archu smlouvy, nový chrám, který je naplněný Božím světlem.

moc Nejvyššího tě zastíní. Bůh se stává oblakem, aby se mohl ukázat našim očím: jeho přítomnost je pro naši mysl tajemná. Jen víra ví, že v té temnotě je světlo, které je tak tmavé proto, že je příliš jasné. Je to světlo Boha, který přichází přebývat v nás. Musí se zakrývat, aby se mohl odhalit: nikdo nemůže uvidět světlo, pokud se mu do cesty nepostaví nějaký předmět! On se zatemňuje, aby se přizpůsobil našim očím, které se ve víře otvírají, aby mohly spatřit jeho odlesk.

v. 36 *tvoje příbuzná Alžběta* atd. Marii je jako každému věřícímu dáno znamení, aby pochopila Boží jednání: celé dějiny Izraele jsou nyní shrnuty do Alžbětiny události. Jen tam, v zaslíbení, které jí bylo dáno, je možné pochopit Boží jednání, a nikoli na základě nějakých lidských premis.

v. 37 *vždyť u Boha není nic nemožného* (Gn 18,14; Jer 32,27). V posvátných dějinách vidíme, že Bůh nás nechává vykonat to, co je nám možné, a z toho, co je nemožné, činí svou každodenní práci ve prospěch člověka.

v. 38 *Jsem služebnice Páně.* Skrže „připomínku“ té dějinné zkušenosti s Boží činností v životě patriarchů a proroků je Maria připravena uvěřit Slovu. A tak může říct: „Jsem služebnice.“ Maria se nazývá služebnicí, protože je ochotna k úplné poslušnosti, nechává úplně prostor slovu, nechává ho v sobě žít a růst, až zcela naplní její život. V tomto Mariině služebném „hle“ je „hle“ Boha, skutečného služebníka, sloužícího člověku. Konečně jeho ochotná pohotovost nachází odpověď, jeho srdce nachází úplné „ano“. „Ano“ služebnice přijímá věčné „ano“ Boha k člověku.

Na lásku hledajícího Boha Adam v neposlušnosti a na útěku odpověděl: „Skrýl jsem se“ (Gn 3,10). A teď v Marii celé lidstvo odpovídá „Hle, tu jsem“ tomu, který od věků stále říkal „jsem tu, jsem tu“ těm, kdo ho nehledali (srov. Iz 65,1). Bůh jásá nezadržitelnou radostí. Lásce, která byla odedávna odmítána, se nyní dostává přijetí.

Láska, odedávna nemilovaná, nyní ví, že je milována. Po dlouhá tisíciletí, celou věčnost, čekal Bůh na tento okamžik, kdy mu jeho tvor prokáže tu milost, že řekne „Hle, tu jsem“, aby ho mohl naplnit sám sebou.

Bůh je „advent, přicházení“: ze své potřeby přichází k člověku, protože je milující láska. Člověk je „očekávání“: ze své potřeby tíhne k Bohu, protože je ztělesněnou potřebou být milován. A proto když k němu člověk obrátí svou pozornost a řekne „Hle, tu jsem“, Bůh nemůže nepřijít. Tak se s ním spojí v jediném těle: to je ten dnešek spásy.

Svým „ano“ přijímám každé slovo, které jsem uslyšel: kousíček dějin Slova, které se usídlilo mezi námi, se stává tělem mého těla.

a anděl od ní odešel. A kde je nyní? Je tady u mě, aby mi nabídl totéž a čeká mou odpověď.

Jako toto vyprávění začalo u Marie a došlo až k nám, tak nyní vychází od nás, aby se stalo tělem ve všech našich bratřích až na konec země. To je poslání církve (Sk 1,8).

3. Od textu k modlitbě

- a. Vstupuji do modlitby jako obvykle.
- b. Soustředím se tím, že si představuji Mariin nazaretský domek.
- c. Prosím o to, co chci: vážít si toho, že slovo řečené Marii patří také mně, a radovat se z té Boží milosti.
- d. Body k rozjímání:
  - zaslíbení a naplnění
  - Mariino panenství
  - raduj se
  - milostiplná, Pán s tebou
  - počneš
  - Duch svatý sestoupí na tebe
  - jsem služebnice Páně
  - ať se mi stane podle tvého slova

4. Texty k prohloubení

Sof 3,14-17; 2 Sam 7.

OBSAH

<i>Předmluva ke 4. vydání</i>	5
<i>Úvod</i>	7
<i>Metoda, jak se modlit nad textem</i>	11
1. Aby ses mohl přesvědčit o spolehlivosti té nauky, v které jsi byl vyučen (1,1-4)	13
2. Ohlášení narození Jana Křtitele: „Má slova se naplní ve svůj čas“ (1,5-25).....	20
3. „Ať se mi stane podle tvého slova“ (1,26-38)	29
4. „Blahoslavená, která jsi uvěřila“ (1,39-45)	36
5. Velebí má duše Hospodina (1,46-56)	41
6. Jeho jméno je Jan (1,57-66).....	46
7. Pochválen buď Hospodin... (1,67-80)	51
8. Naplnil se jí čas (2,1-7)	58
9. Dnes se vám narodil Spasitel (2,8-20)	63
10. Nyní můžeš, Pane propustit... (2,21-38).....	69
11. Musím být v tom, co je mého Otce (2,39-52).....	74
12. Co máme dělat? (3,1-20)	80
13. Ty jsi můj milovaný Syn (3,21-38)	89
14. Byl pokoušen: „Jsi-li syn Boží“ (4,1-13)	94
15. Dnes se naplnilo toto Písmo, které jste právě slyšeli (4,14-30).....	101
16. V jeho slově byla moc (4,31-32)	107
17. Ježíš mu přísně rozkázal: „Mlč a vyjdi z něho!“ (4,33-37)	111
18. Obsluhovala je (4,38-39)	116
19. Musím hlásat radostnou zvěst (4,40-44)	119
20. Nechali všeho a šli za ním (5,1-11)	123
21. Pane, chceš-li, můžeš mě očistit! (5,12-16)	129
22. Člověče, odpouštějí se ti hříchy! (5,17-26).....	134
23. Nepřišel jsem povolát k obrácení spravedlivé, ale hříšníky (5,27-32)	142
24. Tvoji učedníci jedí a pijí (5,33-39)	148
25. Syn člověka je pánem nad sobotou (6,1-5)	153
26. Vztáhni tu ruku! A ruka byla zase v pořádku (6,6-11).....	157
27. Vyvolil z nich dvanáct, sestoupil s nimi s hory a zastavil se na rovině (6,12-19).....	162
28. Blahoslavení, vy... běda vám! (6,20-26)	167
29. Milujte své nepřátele (6,27-31)	174

30. Budete syny Nejvyššího (6,32-35).....	180
31. Buďte milosrdní (6,36-38).....	185
32. Není žák nad učitele (6,39-42).....	191
33. Každý strom se pozná po vlastním ovoci (6,43-45).....	196
34. Každý kdo moje slova slyší a podle nich jedná (6,46-49).....	200
35. Ale řekni slovo, a můj služebník bude uzdraven (7,1-10).....	205
36. Mládenče, pravím ti, vstaň! (7,11-17).....	211
37. Ty jsi ten, který má přijít, anebo máme čekat jiného? (7,18-23).....	217
38. A přece moudrost bude uznána za správnou ode všech rozumných lidí (7,24-35).....	224
39. Jeden věřitel měl dva dlužníky (7,36-50).....	229
40. Bylo s ním Dvanáct a některé ženy (8,1-3).....	237
41. Přineslo stonásobný užitek (8,4-8).....	242
42. Vám je dáno znát tajemství Božího království (8,9-10).....	247
43. Semeno je slovo Boží (8,11-15).....	250
44. Dávejte tedy pozor, ať dobře posloucháte! (8,16-18).....	254
45. Moje matka a moji bratři (8,19-21).....	258
46. Kdo to asi je? (8,22-25).....	263
47. A ti ho prosili, aby jim nenařizoval odejít do propasti (8,26-39).....	269
48. Kdo se mě to dotkl? (8,40-56).....	275
49. Poslal je hlásat Boží království a uzdravovat nemocné (9,1-6).....	283
50. Kdo je to? (9,7-9).....	291
51. Vzal těch pět chlebů, lámal... (9,10-17).....	296
52. Boží Mesiáš ... Syn člověka (9,18-22).....	304
53. Kdo chce jít za mnou... (9,23-27).....	310
54. To je můj Syn, toho poslouchejte (9,28-36).....	317
55. Poprosil jsem tvé učedníky, aby ho vyhnali, ale nemohli (9,37-43a).....	326
56. Vy si dobře povšimněte těchto mých slov (9,43b-45).....	332
57. Začali uvažovat (9,46-48).....	338
58. Kdo není proti vám, je s vámi (9,49-50).....	345
59. Pevně se rozhodl jít do Jeruzaléma (9,51-56).....	352
60. Způsobitý pro Boží království (9,57-62).....	358
61. Posílám vás (10,1-16).....	365
62. Spíše se radujte, že vaše jména jsou zapsána v nebi (10,17-20).....	378
63. Ano, Otče (10,21-22).....	384
64. Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte! (10,23-24).....	393
65. Miluj (10,25-28).....	397
66. A kdo je můj bližní? (10,29-37).....	402
67. Posadila se Pánu k nohám a poslouchala jeho řeč (10,38-42).....	412
68. Otče (11,1-4).....	419
69. Pro jeho neodbytnost mu dá všechno, co potřebuje (11,5-8).....	427
70. Nebeský Otec dá Ducha Svatého těm, kdo ho prosí (11,9-13).....	432
71. Přišlo k vám Boží království (11,14-26).....	437

72. Blahoslavení ti, kdo slyší Boží slovo a zachovávají ho (11,27-28).....	443
73. Znamení Jonášovo (11,29-32).....	446
74. Hleď tedy, ať to světlo, které je v tobě, není temnotou (11,33-36).....	450
75. Běda vám! Toto pokolení stihne pomsta (11,37-54).....	455
76. Varujte se farizejského kvasu (12,1-12).....	462
77. Život není zajištěn tím, co kdo má (12,13-21).....	468
78. Neznepokojujte se. Váš Otec přece ví, že to potřebujete (12,22-34).....	474
79. Lidé, kteří čekají na svého pána (12,35-48).....	482
80. Jak to, že nedovedete posoudit tuto dobu? (12,49-59).....	488
81. Když se neobráte, všichni právě tak zahynete! (13,1-5).....	492
82. Nech ho tu ještě tento rok! (13,6-9).....	497
83. Ženo, jsi zbavena své nemoci (13,10-17).....	502
84. Čemu se podobá Boží království? (13,18-21).....	508
85. Jsou poslední, kteří budou prvními, a jsou první, kteří budou posledními (13,22-30).....	513
86. Kvočna! (13,31-35).....	519
87. Nějaký vodnatelný člověk se ocitl před ním (14,1-6).....	524
88. Každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen (14,7-11).....	528
89. Pozvi žebráky a mrzáky, chromé a slepé, a budeš blahoslavený (14,12-14).....	533
90. Aby se můj dům naplnil (14,15-24).....	536
91. Nemůže být mým učedníkem (14,25-35).....	543
92. Radujte se se mnou, protože jsem našel svou ztracenou ovci (15,1-7).....	550
93. Radujte se se mnou, protože jsem našla stříbrnou minci, kterou jsem ztratila (15,8-10).....	557
94. Máme proč se veselit a radovat (15,11-32).....	563
95. Co si počnu? (16,1-9).....	577
96. Nemůžete sloužit Bohu i mamonu (16,10-15).....	583
97. Cizoložství (16,16-18).....	589
98. A nyní on se tu raduje, a ty zakoušíš muka (16,19-31).....	593
99. Dej nám více víry (17,1-10).....	599
100. Ježíši, Mistře, smiluj se nad námi! (17,11-19).....	605
101. Kdy přijde Boží království? Kde? (17,20-37).....	610
102. Je třeba se stále modlit (18,1-8).....	617
103. Bože, buď milostiv mně hříšnému! (18,9-14).....	622
104. Kdo nepřijme Boží království jako dítě, vůbec do něho nevejde (18,15-17).....	628
105. Jedno ti ještě chybí (18,18-30).....	632
106. Oni však ničemu z toho nerozuměli (18,31-34).....	638
107. Co chceš, abych pro tebe udělal? (18,35-43).....	643
108. Dnes přišla do tohoto domu spása (19,1-10).....	650
109. Hospodařte s nimi, dokud se nevrátím (19,11-28).....	658
110. Pán ho potřebuje (19,29-40).....	665
111. Uviděl město a zaplakal nad ním (19,41-44).....	672
112. Můj dům má být domem modlitby (19,45-48).....	677
113. Jakou mocí děláš tyto věci? (20,1-8).....	681

114. Jeden člověk vysázal vinici (20,9-19)	686
115. Dávejte, co je císařovo, císaři, a co je Boží, Bohu (20,20-26)	693
116. On není Bohem mrtvých, ale živých (20,27-40)	699
117. David ho nazývá Pánem; jak tedy může být jeho synem? (20,41-44)	704
118. Spatřil jednu vdovu (20,45 – 21,4)	707
119. Nezůstane kámen na kameni, všechno bude rozbořeno (21,5-24).....	712
120. A tehdy uvidí Syna člověka (21,25-27)	720
121. Podívejte se na fíkovník (21,28-33).....	725
122. Dejte si pozor (21,34-38).....	731
123. Přiblížil se svátek nekvašeného chleba. Hledal vhodnou příležitost, aby jim ho vydal (22,1-6)	735
124. Připravte nám velikonočního beránka (22,7-13)	740
125. To je mé tělo (22,14-20).....	745
126. Já jsem mezi vámi jako ten, kdo slouží (22,21-30).....	750
127. Aby tvoje víra nezanikla (22,31-38)	755
128. Ne má vůle ať se stane, ale tvá (22,39-46)	760
129. Tohle je vaše hodina (22,47-53).....	765
130. Nejsem (22,54-62)	769
131. Já jsem (22,63-71).....	774
132. Ty jsi židovský král? (23,1-12)	778
133. Ukřížuj ho! (23,13-25)	783
134. Když se toto děje se zeleným stromem, co se teprve stane se suchým! (23,26-32).....	787
135. Dnes budeš se mnou v ráji (23,33-43)	792
136. Otče, do tvých rukou poroučím svého ducha! (23,44-49)	800
137. Právě nastávala sobota (23,50-56).....	806
138. Není tady, byl vzkříšen (24,1-12)	812
139. „Pán skutečně vstal a zjevil se Šimonovi.“ Jak ho poznali při lámání chleba (24,13-35).....	818
140. Vždyť jsem to já sám! Dotkněte se mě a přesvědčte se (24,36-49)	
141. A zatímco jim žehnal, odloučil se od nich (24,50-53).....	833
<i>Použité české překlady</i>	839

METODA, JAK SE MODLIT NAD TEXTEM

Nemusím spěchat: nemusím dělat všechno
důležité je cítit a zakoušet vnitřně
zastavím se tam, kde nacházím plody, inspiraci, pokoj a útěchu
když skončím s uvažováním, budu mít větší úctu,
když začnu s Pánem mluvit přímo

Vstupuji do modlitby

Nacházím pokoj

- na okamžik se ztiším
- pomalu dýchám
- uvědomuji si, že se setkám s Pánem
- prosím o odpuštění toho, co jsem spáchal zlého
- odpouštím ze srdce těm, kdo mi ublížili

Vstupuji do Boží přítomnosti

- konám znamení kříže
- po dobu modlitby *Otče náš* pozoruji, jak se na mě dívá Bůh
- začínám modlitbu na kolenou nebo v jiném postoji, který mi lépe prospívá
- v Ježíšově jménu prosím Otce o Ducha Svatého,
aby moje touhy a má vůle
můj rozum a má paměť
byla zaměřena jen k jeho chvále a službě

Soustředím se

Představuji si místo, kde se odehrává scéna, o které mám rozjímat

Prosím Pána o to, co chci

To je dar, který mi má přinést příslušný evangelní úryvek:
odpovídá tomu, co Ježíš v tom úryvku dělá nebo říká

Rozjímám a nazírám scénu

Zvolna, bod po bodu, čtu text
s vědomím, že za každým slovem je tu Pán, který ke mně promlouvá,
a užívá k tomu

- mé paměti, abych si vzpomínal
- mého rozumu, abych věci chápal a aplikoval je na svůj život
- mé vůle, abych toužil, prosil, děkoval, miloval a klaněl se

Uzavírám

rozhovor s Pánem tak, jako mluví přítel s přítelem o tom, o čem jsem rozjímal
Uzavírám modlitbou *Otče náš*
Pomalou odcházejím od modlitby

Když jsem modlitbu skončil, uvažuji krátce o tom, co se v ní dělo, podle těchto otázek:

- dařilo se mi držet se metody?
- měl jsem nějaké potíže? proč?
- jaké plody jsem získal nebo jaká duchovní hnutí jsem měl?